

Ob robu pripisane

● KAJ NEKI so si mislili Clementis, Slansky, Geminder in ostali odsekani češkoslovaški komunistični vrhovi, ko so pretekli teden stopali pod vešala, na katerih so umrli kot izdanci izdajalci svoje nesrečne domovine? V dolgih mesecih pred svojo smrtjo so morali v ječi vsakor sprevetiti laži - znanost marksističnih teorij, katerim na ljubo so izdali svojo domovino, ki so jo preobličili iz ene najvzornjših evropskih demokracij v suženjsko vazalko Sovjetske zveze. Ali so se spomnili onega mračnega februarkega dne pred štirimi leti, ko so "v imenu češkoslovaških delavcev" izvedli državni udar ter ustvarili "delavsko državo"? — Delavski državo! Vsakemu po njegovih zaslugah in njegovi sposobnosti! Delavec bo imel vsega v izobilju, česar ni imel še nikoli v svojem življenju! — Kakšna ironija! Delavec je dobil izobilje kvot, nečloveških norm in stahanovskega priganjstva. Vsega tega več, več in več! Češkoslovaško ljudstvo, važno svobodnega in udobnega življenja v visoko razviti industrijski državi, je postalo ljudstvo brezpravnih tlačanov, garajočih za nasitnega tujega diktatorja. Kako jim je bilo v duši ob mislih na nestvor, ki so ga pomagali ustvariti, preden so se zagugali na vešalih?

● LADISLAV BROZEK, 44 let stari češki diplomat, je na pota iz Urugvaja v domovino na italijanskem parniku *Giulio Cesare* izvršil samomor. Bil je poklican domov "na konsultacijo" (kako pred dvema leti Clementis) ter se klicu odzval, na parniku pa se je skesal ter si z lastno roko končal življenje, s čemer je prihranil delo komunističnim rabljem v Pragi.

● THE NEW YORK TIMES je objavil pretekli teden značilno sodobno sliko, ki predstavlja sovjetskega zunanjega ministra Višinskega v pogovoru s petimi poljskimi diplomati na hodniku v palači Združenih narodov v New Yorku. Višinski je poljskim hlapčičem vsekakor povedal dober dovtip, kateremu se sluge "od srca" smeje, kakor se pač spodobi hlapcem, ki morajo v razpoloženju soglašati z gospodarjem. Ob usodi, ki je vprav takrat zadela najstarejših komunističnih veličin in ob vesti, da je domov se vračajo češki diplomat Brozek izvršil na parniku samomor, se zdi, da Višinskijev dovtip ni bil kaj prida dovtipen in smeh hlapčičev ne kaj prida smešen. Višinski gotovo še ni pozabil ogromne krvave čitke, v kateri je igral on vlogo državnega tožilca ter poslal tisoče ljudi v smrt, hlapčiči pa so se morali ob tej priliki vsekakor spomniti še neke druge slike v istem listu, ki kaže Višinskega in Clementisa, kako se, držeč se pod pazduho, sprehajata po istem koridoru. ... Tista slika je bila posneta pred dve letoma. ...

● TITO je v svojem govoru v Tuzli septembra dejal: "Tisti, ki bodo vztrajno ovirali graditev boljše bodočnosti, bodo morali izginiti s površja zemlje. Naša pot je že določena." — Eden najbolj važnih članov Politbiroja, Moša Pijade, je izrazil isto stališče na drug način: "Večna luč strahovanja ne sme ugasniti! — Ljudstvo mora biti ustrahovano!"

● CLEVELANDSKI "PRESS" je mnenja, da se smatra sovjet-

NOVI GROBOVI

Ivan Gasic
Umrli je Ivan Gasič, 1581 E. 32. St. Bil je iz Srbije, odkoder je prišel leta 1912. Star je bil 68 let. Zapušča brata Dragutina. Pogreb bo v torek ob eni popoldne na pokopališče sv. Teodozija iz Golubovega pogrebnega zavoda.

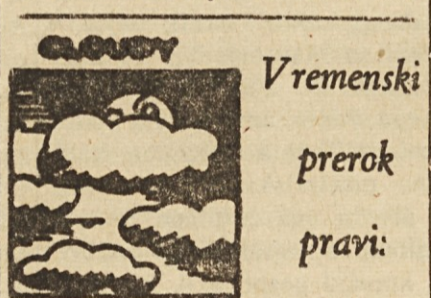
Paul Osteres
Umrli je Paul Osteres, stanujoč na 1526 E. 27 St. Truplo leži v Golubovem pogrebne zavodu. Podrobnosti pozneje.

Rev. Ilija Severović
Dne 4. dec. t. l. je umrl Rev. Ilija Severović, rojen leta 1888 v Stojdragi, Jugoslavija. Zapušča ženo Drago Caroline, sina Michaela, hčere Martho Kubicek in Mary Delivuk v Los Angeles, Cal. in osem vnukov. V duhovnika grškokatoliškega obreda je bil posvečen leta 1914 v Zagrebu. Prej je bil župnik grškokatoliške župnije sv. Nikolaja v Clevelandu. Pogreb bo danes ob desetih na Calvary pokopališče.

Pogreb Robert Kalisha
Pogreb Roberta M. Kalisha bo v torek zjutraj ob 9:30 v cerkev sv. Jeroma in od tam na pokopališče.

Frank Miklavz
V soboto ponoči je nenadoma umrl, ko je bil prepeljan v Huron Rd. bolnišnico, Frank Miklavz, ki je bolehal že nad eno leto. Doma je bil iz Avstrije in je prišel sem leta 1905. Bil je taksidermist kakor tudi pleskar in papirar. Žena, roj. Mary Funtek, mu je umrla l. 1934. Zapušča šest otrok: — Frank Jr., Mary Higgins, Victor, Rose Zicarella, Stella in Ann Dudek. Zapušča tudi sedem vnukov, v Evropi pa sestro Terezijo. Bil je član Slov. moške zveze št. 6. Pogreb bo v sredo zjutraj ob 8:30 iz Grdinovega pogrebnega zavoda na E. 62. St. v cerkev sv. Vida ob 9 uri in od tam na Kalvarija pokopališče.

Peter Novosel
V soboto ponoči je nenadoma umrl Peter Novosel, star 66 let. Živel je na 5368 Ho-

Vremenski prerok pravi:

Danes in ponoči deloma oblačno. Približno ista temperatura kot včeraj.

Važni dnevi svetovne zgodovine

Dne 8. decembra 1941 so Zdr. države napovedale vojno Japonski.

skega zunanjega ministra Višinskega pri Zdr. narodih po krivici za nekakega volkodlaka. Če je tak, kakršen je, pravi "Press", je to zato, ker ve, da ima proti sebi samo šibko opozicijo v ljudnih zapadnih državnih akademikov, ki se ga dotikajo le z orokavičenimi rokami. "Press" je mnenja, da bi bilo treba postaviti proti Višinskemu moža s kolom, našega premogarskega bossa Johna L. Lewisa, ki bi ga kmalu "spodrezal do njegove mere" in bi ne bilo dolgo, ko bi Višinski pričel klicati Molotova iz Moskve na pomoč.

mer Ave. Zaposlen je bil pri American Steel and Wire Co. Pogreb bo oskrbel Grdinov pogrebni zavod na E. 62. cesti. Čas pogreba bo naznanjen pozneje.

Michael Kovačič
Kap je zadela Michael Kovačiča, starega 70 let in stanujočega na RFD 3, Engel Rd. Middleburg Hts, ki je kapi podlegel. Bil je vdovec. Soproga Sophie mu je umrla leta 1943. Tukaj zapušča sinova Franka Novaka in William Kovacica, hčere Josephine Rayer in Daisy Shannon, osem vnukov, 4 pravnuke in več sorodnikov. V pokouju je bil 5 let. Poprej je delal pri Collinwood Poultry in pri Brown-wood Co. Rojen je bil v Zagrebu. Tukaj je bival 50 let. — Pogreb bo iz Jos. Zele in sinovi pogrebnega zavoda na E. 152 St. Čas še ni določen.

Thomas Murray
Pred tednom dni je bil v nesreči na Shore Drive poškodovan Thomas Murray, star 25 let, stanujoč na 13995 Superior Ave., ki je poškodban podlegel. Zapušča soprogo Matildo, očeta Roberta, mater Jean, brata Roberta in Gilberta, sestro Mrs. Betty Goulding, vsi v Port Huron, Mich. V zadnji vojni je bil pri mornarici. Pogreb bo iz Jos. Zele in sinovi pogrebnega zavoda na 6502 St. Clair Ave. Čas pogreba še ni določen.

Celokupni Odbor za stabilizacijo mezd podal ostavko

Rekli so, da je odbor postal farsa, ki ne more funkcionirati v korist celokupnega ljudstva.

WASHINGTON. — Dne 6. decembra je podalo svojo ostavko vseh sedem članov Odbora za ustaljevanje cen in mezd, ob kateri priliki so silno kritizirali predsednika Trumanu, ki da uganja potegavščine z ameriškim ljudstvom.

Možno je, da bodo ti odstopili člani torpedirali oziroma onemogočili izvedbo celotnega programa za ustalevitve mezd.

Člani, ki zastopajo industrijo in ki tvorijo tretjino tega odbora, so izjavili, da je Trumanova odobritev zvišanja meзде John Lewisovim premogarjem, "poseben privilegij", ki je bil dan samo peščici, tako da so vsi ostali prebivalci Zdr. držav postali "državljeni drugega reda".

"Kot ameriški državljani ne moremo podpirati teorije, da bi morala naša suverena vlada žrtvovati ljudske interese industrijskemu raketirstvu."

Odbor je, kakor znano, odločil, da se ne more privoliti premogarjem več kot \$1.50 dnevne zvišanja mezd, ker bi ta poteza povzročila nepopravljivo škodo celotnemu anti-inflacijskemu programu. Lewis pa zahteva \$1.90 zvišanja na dan.

PREVEČ VLADNIH SLUŽB

WASHINGTON. — Senator Henry Dworshak, republikanec iz Idaho, je izjavil, da je vse preveč ljudi v vladnih službah in da bi se njihovo plačilno listo lahko okrnilo za dva milijona dolarjev na leto.

Trije vlaki z 800 potniki zasneženi v Kaliforniji

SAN FRANCISCO. — Snežni viharji so v soboto ponoči ustavili ves železniški osebni in tovorni promet med državama Kalifornijo in Oregon. V snegu je običalo troje vlakov, na katerih je 800 potnikov.

Železničarji pravijo, da je to najhujši snežni vihar, ki ga pomnijo v teh goratih krajih.

REUTHER -- PREDSEDNIK C. I. O.

Svojo zmago je izvojeval s 466,000 glasovi večine nad svojim protikandidatom.

ATLANTIC CITY. — Walter P. Reuther, dinamični predsednik CIO unije avtomobilskih delavcev, je bil pretekli teden na CIO konvenciji v tem mestu izvoljen za predsednika CIO delavske organizacije.

Reuther, ki je, kakor rečeno predsednik CIO avtornih delavcev ki šteje nad milijon članov, je star komaj 45 let ter je pri vltvah porazil svojega protikandidata, 64-letnega eksekutivnega CIO podpredsednika Allan S. Haywooda. Reuther je dobil 3.079.181, Haywood 2.613.103 glasov.

Reuther je inteligenčen in borbena delavski voditelj, pred katerim imajo zastopniki industrije velik respekt. Znan je tudi kot strasten sovražnik komunistov iz CIO unij.

Gen. MacArthur baje ve za naglo rešitev korejskega problema

Svojega načrta ni razodel javnosti, dal pa je razumeti, da ga rad predloži novoizvoljenemu predsedniku.

NEW YORK. — General MacArthur je izjavil v svojem govoru, da je možna "jasna in definitivna rešitev korejskega konflikta", ne da bi se brez potrebe povečalo število žrtv ali tvegalo svetovno vojno.

MacArthur ni hotel pojasniti svojega načrta javnosti, toda je dal razumeti, da je pripravljen predložiti ga novoizvoljenemu predsedniku Eisenhowerju. — Bivši vrhovni poveljnik čet na Daljnem vzhodu, ki tekem zadnje kampanje ni hotel indorsirati gen. Eisenhowerja, je zdaj v svojem govoru v Waldorf-Astoria hotelu izrazil več prijateljskih misli o njem.

Govorec o Koreji, je MacArthur dejal: "Naš spoštovani novoizvoljeni predsednik je izrazil svojo namero, da bo v prizadevanju po končanju krvavega klanja odpotoval v Korejo. Vsi Amerikanci se bomo združili v molitvi, da bi srečno preстал vse nevarnosti, ki so združene s tem potovanjem, ter da bi z vizio in modrostjo izvršil nalogo, ki si jo je sam postavil."

Dalje je rekel, da je dolžnost vseh Amerikancev, da se strnejo za novim predsednikom in da ji pomagajo pri reševanju njenih težavnih nalog.

POVRATEK GENERALA EISENHOWERJA IZ KOREJE

Rešitev korejskega problema ne bo lahka in nagla, toda mnogo se da storiti in se bo storilo, — je rekel Eisenhower. — Posvet na križarki s člani kabineta.

EISENHOWER, novoizvoljeni predsednik, ki je predpretekli teden odpotoval v Korejo, ne da bi o njegovem odhodu vedela širša javnost, je v petek zvečer dovršil svojo tridnevno inspekcijsko potovanje po Koreji, odletel nato z letalom v Guam, tamkaj pa stopil na krov težke križarke Helene, s katero se bo odpeljal v Pearl Harbor, kamor bo dospel 11. decembra. Tam bo ostal najbrž tri dni, nakar bo nadaljeval z letalom svoj povratek v Združene države.

Tekom svojega tridnevnega obiska v Koreji je Eisenhower razpravljal z visokimi vojaškimi poveljniki in uradniki korejske republike ter kramljal z navadnimi ameriški vojniki.

Njegove poglavitve izjave so bile sledeče:

REŠITEV korejskega problema ne bo niti lahka niti nagla in on nima zanjo nobenega čarodajnega sredstva, "vendar se v tem oziru lahko mnogo stori in mnogo se bo storilo", da se izboljša vojaški položaj, ne da bi se raztegnilo vojno na Rdečo Kitajsko.

OBLJUBIL JE, da bo južno-korejska armada povečana in izboljšana tekom njegove administracije ter izjavil, da se bo nadaljevalo z ekonomsko pomočjo Koreji.

SINGMAN RHEE, južnokorejski predsednik, je zdaj, po razgovoru z gen. Eisenhowerjem, bolj prepričan ko kdaj prej,

"Rudnik" naravnega ledu v Trnovskem gozdu

NA MALIH LAZAH v Trnovskem gozdu je svojevrstna vdolbina v tleh, ki je globoka nič manj ko 100 metrov. Še bolj svojevrsten je način, kako nastaja led v tej skoraj navpični vdolbini. Tu nastaja led šele na pomlad. Kadar se topi sneg, se voda odceja v jamo in sproti zmrzuje. Tako postopoma polni to brezno.

Izvoz sadja in pripravljanje vagonovskih pošiljk zahteva hlađilne naprave, led in še marsikaj, da se sadje tako hitro ne pokvari. Tvrđki "Rastlini" v Šmpetru je bilo prav pomanjka-

da se bo stvar v Koreji ugodno iztekla.

General Eisenhower je potoval z jeepi in letali po in nad goratimi grebeni fronte ter se je nahajal dejansko samo tri milje za strelno linijo. Tam je kosil na zasneženi planotici s trem, navadnimi ameriški vojniki, s katerimi je užival običajno vojaško hrano. Vojaki so bili tako presenečeni in počaščeni ob navzočnosti svojega visokega gosta, da skoraj niso mogli ne jesti ne govoriti. To so bili en saržent, en korporal in en navadni vojak brez sarže. General se je sestal tudi s svojim sinom, majorjem Eisenhowerjem, nato pa obiskal vojaške lazarete in bolnišnice, kjer se je razgovarjal z ranjenci, zdravniki in bolničarkami.

NA KROVU KRIŽARKE HELENE. — Danes, v ponedeljek, se bo general Eisenhower sestal na krovu te križarke s petimi člani svojega novega kabineta kakor tudi z drugimi člani svojega štaba. Z njimi bo imel celo vrsto posvetovanj, tičočih se korejske vojne in daljnovzhodne politike. Člani kabineta, ki se bodo sestali z njim na krovu križarke, so sledeči: John Foster Dulles, governor Douglas McKay iz Oregona, George Humphrey iz Clevelanda, Charles E. Wilson in Herbert Brownell. — Zadnja dva sta spremljala generala v Korejo in sta že na krovu križarke, ostali pa bodo stopili nanjo na Wake otoku.

rije takih naprav, zlasti ledu, v veliko težavo. Znašli so se in poizkušali izkoriščati ledeni rudnik. Vanj so napeljali motorno žičnico, po kateri pošiljajo izkopani led na vrh. Tvrđka spelje v poletju vsak dan 20 do 30 ton ledu za svoje potrebe in za druge odjemalce.

Ljudje, ki kopljejo led, so oblečeni kakor v najhujši zimi, ker je v jami mraz in stalno piha v njej močan veter. Led traja od zime do zime. Topiti se začne v poznem poletju.

Razne drobne novice iz Clevelanda in te okolice

Pozdravni banket — V nedeljo popoldne se je vršil lep obisk banket v počastitev novemu župniku fare sv. Vida, Rev. Louis Bazniku. Po obedu se je vršil lep program s šolsko mladino v deklaracijah in petju. Nastopil je tudi moški kvartet. Pozdravne nagovore so imeli predsedniki in predsednice cerkvenih skupin in cerkvenega odbora. Govoril je tudi namestnik župana mesta Clevelanda. Tudi domača duhovščina je bila vsa navzoča. Cela prireditev je bila pod pokroviteljstvom Materinskega kluba.

Navzoč je bil tudi sv. Miklavž z angelčki in parkelčkom. Sv. Miklavž je tudi čestital novemu župniku, ki bo te dni obhajal svoj rojstni dan. Tudi mi se pridružujemo faranom sv. Vida in čestitamo Father Bazniku.

Slike iz Slovenije — V sredo zvečer 10. dec. bodo v Memorial School Auditorium na 410 E. 152. St. kazali barvne filme, ki sta jih posnela na svojem obisku stare domovine v letošnjem poletju Mr. in Mrs. Tony Sedmak. Vstopnina 25c. Čisti dobček je namenjen v korist Memorial School Community Center.

Pozdravi iz Floride — Ray Hovevar, Frank Hovevar in G. Hollon pošiljajo prijateljem v Clevelandu pozdrave iz Floride.

Ne zamudite — Če imate 20 let star likalnik, ga odnesite v Norwood Appliance and Furniture. Pod kakimi pogoji dobite zanj novega, zveste v oglasnem delu lista.

Rop v gostilni — V John's Cafe, 2016 Denison Ave., sta prišla pretekli petek zvečer dva maskirana roparja, ki sta segnala tri goste, gospodinjo in točajko v zadnjo sobo ter vzela iz blagajne \$1200. Delna lastnica te gostilne je Mrs. Helen Fortuna s 4377 W. 28 St.

Članstvo pozor — Člani društva Najsvetejšega Imena fare sv. Vida naj se v torek zvečer udeležijo v velikem številu sv. misijona v cerkvi. Po cerkveni pobožnosti bo pa važna letna seja, na katero so vabljeni vsi člani.

Bodimo pri vsaki vožnji previdni in zmanjšujmo število žrtv!

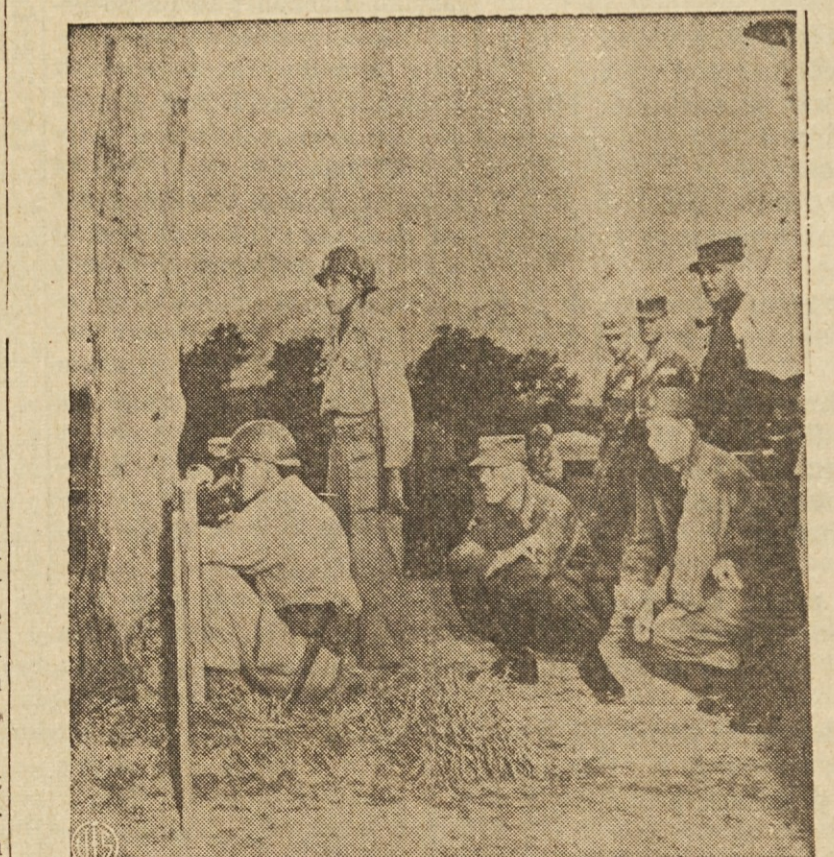
NAJNOVEJŠE VESTI

NA KROVU KRIŽARKE HELENE. — Novoizvoljeni predsednik Eisenhower je prispel danes v bližino otoka Wake, kjer so prišli na križarko trije člani kabineta, ki jih je prinesel tja helikopter. Eisenhower in ostali so se pričeli nemudoma posvetovati o azijski politiki.

SEOUL, Koreja. — Ameriški letalci so danes sestrelili iz zraka sedem sovjetskih jet letal.

RAPID CITY, S. D. — V barakah tukajšnje letalske sile je izbruhnil požar, v katerem je zgorelo pet letalskih častnikov, šest nadaljnjih pa je dobilo hude opekline.

BEOGRAD. — Včeraj so divjali po Jugoslaviji hudi snežni viharji.

"GOTOVS" — Gen. James A. Van Fleet (čepeč v sredi) opazuje južnokorejske vojake pri strelskih vajah.

AMERIŠKA DOMOVINA

1117 St. Clair Ave. Henderson 1-0628 Cleveland 3, Ohio

Published daily except Saturdays, Sundays and Holidays

General Manager and Editor: Mary Debevec

NAROČNINA

Za Zed. države \$10.00 na leto; za pol leta \$6.00; za četrt leta \$4.00.

Za Kanado in sploh za dežele izven Zed. držav \$12.00 na leto. Za pol leta \$7.00, za 3 mesece \$4.00.

SUBSCRIPTION RATES

United States \$10.00 per year; \$6.00 for 6 months; \$4.00 for 3 months.

Canada and all other countries outside United States \$12.00 per year; \$7 for 6 months; \$4 for 3 months.

Entered as second class matter January 6th 1908 at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the act of March 3rd 1879

83 No. 239 Mon., Dec. 8, 1952

Najplivnejši mož sveta

V Združenih državah danes se največ govori in piše o Eisenhowerju, Trumanu, Stevensonu, Taftu itd. Toda nekateri mislijo, da so vse te osebnosti vse le bolj kulise in da je danes najmočnejša osebnost v Združenih državah in na vsem svetu Bernard Baruch, ki ga imenuje The American Weekly najstarejšega in najodličnejšega ameriškega državnika.

Ko se je v pretekli volilni kampanji Bernard Baruch odločil, da bo podpiral Eisenhowerjevo kandidaturu, so poznavalci razmer za kulisami takoj trdili, da je s tem zmaga republikanskemu kandidatu zagotovljena.

Pa nikar ne mislite, da je ta odlični državnik in finančnik kak načen republikanec. Nikakor ne. On je danes republikanec, včeraj pa je bil demokrat, ker v Ameriki volilni ljudje niso tako povezani in navezana na kako stranjo kot Evropejci. Baruch je bil svoj čas nekaka desna roka demokratskega predsednika Woodrowa Wilsona, s katerim sta bila osebno velika prijatelja. Ob prvi svetovni vojni in tudi po vojni ob mirovnih pogajanjih je imel Bernard Baruch vedno in povsod veliko besedo.

Za 11. november, ob priliki 34. obletnice premirja po prvi svetovni vojni, je Bernard Baruch napisal topel spominski članek o svojem mrtvem prijatelju in bivšemu predsedniku Woodrow Wilsonu, ki je s posegom Združenih držav v prvo svetovno vojno odločil zmago za zaveznike. Ko pa je bila zmaga izvojevana, so ga zavezniki izigrali in prekrižali njegove idealne načrte, da se je razočaran umaknil. Mož ni poznal Evrope.

Tudi ob času Roosevelta in druge svetovne vojne je igral Bernard Baruch kot finančnik in diplomat v ozadju odločilnih vlog. Malokje se je pokazal v javnosti, toda vse niti politike in gospodarstva so šle več ali manj skozi njegove roke. Tako ga imenuje neki ameriški časopis "najmočnejšega moža na svetu, ki združuje v svojih rokah večjo moč kot sam Stalin."

Isti list, "America — Herald," povdarja, da je vodja vse sedanje evropske politike za združenje evropskih držav dejansko v ozadju Bernard M. Baruch. Schumanov, Plevelnov načrt in drugi, da so vsi le kulisa, za katero stoji ta najstarejši ameriški državnik, posebno pa da je predsednik evropskega sveta Jean Monnet le orodje v rokah tega moža.

O vsem tem mnogo piše švicarski list "Die Weltwoche" dne 5. septembra 1952.

Jean Monnet, predsednik naddržavne in suverene korporacije za zvezo Evrope, je po mnenju tega lista le nekako orodje Baruchovo. Mož je tvoril najprej zvezo med francoskim predsednikom Clemenceaum in angleškim Lloyd Geomom, med prvo svetovno vojno je vodil gospodarske zveze med Francijo in Veliko Britanijo. Bil je najbolj vnet pristaš združitve med Francijo in Anglijo. Po prvi svetovni vojni ga je poslal Clemenceau kot zastopnika v Zvezo narodov v Ženevo. Nato je vodil v Parizu veliko finančno podjetje Elisha Walkerja, kjer je posredoval romunska in poljska državna posojila. Pričetkom leta 1932 je postal likvidator ogromnega švedskega podjetja za vžigalnice Kreuger.

Pričela se je napetost v Evropi, ki je dovela do druge svetovne vojne. Francoska vlada je poslala Jean Monneta v New York, da tu vodi posredovanja za nakup vojnega materijala. Ko se je junija 1940 vrnil, je moral v London, ker je med tem časom francoska armada doživela popoln poraz in je prišlo do premirja, ustanovitve vlade v Vichy in do nastopa de Gaulle-a.

Zdaj je pričel Monnet delati za angleško vlado. Postavil je načrt za dosego zmage: Doseči je treba zgradbo 60.000 zrakoplovov in 50.000 tankov, kar bo strlo moč Hitlerjeve Nemčije. V tem času je igral Monnet važno vlogo zveznega člana med Churchillom in Rooseveltom. Časopis Economist piše: "Vsi, ki nekaj poznajo ozadje zgodovine, vedo, da so zasluge, ki si jih je pridobil Jean Monnet za zmago zaveznikov, neprecenljive."

"Die Weltwoche" nekako mimogrede pripomni, da si je ta mož poleg teh zaslug pridobil še skromno premoženje 50 milijonov francoskih frankov.

Ta mož torej, ki je bil svoj čas desna roka Clemenceaua, ki je v prvi svetovni vojni igral odlično vlogo, kot zveza med raznimi vladami, ki je v ozadju nekako celo dirigiral Roosevelta in Churchilla, je sedaj nekak predstavnik zveze evropskih narodov, vodja sveta združene Evrope, ki je zasedal v poletju v Luksenburgu.

Jean Monnet se pa kaj dobro pozna tudi z vodilnimi komunisti v Sovjetski Rusiji. Je sicer "katolik," pa je odšel v Sovjetsko Rusijo, da se je ločil od svoje žene in znova poročil z neko lepo Grkinjo.

Ta mož torej, ki stoji na čelu gibanju za združene države Evrope, pa je le nekak namestnik Bernarda M. Barucha. Naivni politični otroci pa od njega pričakujejo obnove Evrope.

Tako "Die Weltwoche" in ameriški časopis "America — Herald."

BESEDA IZ NARODA

Joliet, Ill. — Zadnjo soboto sva imela z Juretom posebno srečo. Njegov nečak je naju vzel na avto vožnjo in naju prepeljal celo popoldne. Z zanimanjem sva ogledavala obširne farme okrog Plainfielda in še daleč naprej. Farmarji imajo še živino zunaj marsikje. Dasi paše ni dosti, ker suša zadnjih dveh mesecev je vse zelenje skoro uničila razven v nižjih krajih, ob kakih potokih itd., kjer je še kaj moče bodisi od toka, ali da je zemlja še napojena od poprej. Na višjih krajih in na vzpetih krajih je pa suša vse porjavila. Farmarji zlasti tožijo o učinku suše na ozimno žito, ki je bilo vsejano v jeseni, malce odgnalo, a potem marsikje začelo usihati radi suše. Ako ne bomo imeli dosti snega, ali dežja skozi zimo, bo drugo leto zemlja hudo prizadeta. Tako vidim iz časopisov in tudi na radio oznanjajo, da so tudi drugi kraji bolj proti zapadu hudo prizadeti.

Na potu smo občudovali tudi lepe ceste, ki so razpletene vse križem po deželi. Avtomobili drčijo, kakor po mizi in vožnja je prijetna. Pogovarjali smo se o gradnjah cest. Mislim sem, da o tem nekaj vem, pa sem spoznal, da je nas Jure vse v žakelj djal glede tega. Glede zgodovine cest je Jure nam tako le razložil:

"Zgodovina cest ni tako stara. V sodobnosti, ko ima že vsak otrok avto, si res življenja brez modernih cest ne moremo misliti. Prve ceste so zgradili še le Perzijci za kraljev Kira in Dattija. Ceste, ki so jih gradili Grki, so bile namenjene izključno romarjem, trgovci pa so uporabljali morskota. Ostanke take "svete ceste" drže iz Aten na Grškem v Elevzinu. Rimljani so bili prvi, ki so začeli graditi ceste s kamenito podlago. Njihove legije so zgradile po težjih prehodnih krajih nad 90.000 milj cest in nad 110.000 milj potov. Najdaljša nepretrgana cesta, ki so jo zgradili Rimljani, je speljala od Lizbone na Portugalskem preko Francije, Avstrije, ob Donavi na Balkan ter vodi preko Bospora v Malo Azijo, do izliva Eufrata.

"Od časov starih Rimljanov do srednjega veka živahnije graditve cest ni bilo. V Franciji so zgradili prvo cesto od Pariza do Orleansa še le leta 1556. V Napoleonovih časih pa se je graditev cest v Evropi izredno hitro razvila. Dandanes so pa go stoti cest in cestnega omrežja daleč v ospredju pred drugimi državami Združene Države Ameriške. Te imajo zdaj skoro tri in pol milijona milj cest. Ako bi ceste, ki jih ima Amerika uravnali drugo za drugo v dolžino, bi se človek moral voziti po 50 milj na uro celih 27 let, da bi to daljavo prevozil. Na drugem mestu s cestami je Nemčija, potem prideta Francija in Anglija. Na Angleškem imajo cesto, ki je okrog 220 čevljev široka. V Argentini pa imajo najširšo cesto na svetu ki je okrog 450 čevljev široka.

"Gradnje in vzdrževanje cest stane v Ameriki težke milijone dolarjev. Stroške prispevajo največ avtomobilisti sami, ki morajo plačevati poseben davek pri kupovanju gasolina. Ta davek je v nekaterih državah nižji, v drugih zopet višji. Najnižji davek je po 2c. pri galonu gasolina, v nekaterih državah pa celo 6c. Velike svote prejmejo dr-

žave od licenc, ki jih mora avtomobilisti nabavljati od države.

"Avtomobil je torej Ameriki dal že sam silno obširno industrijo, veliko industrijo pa je avtomobil dal svetu še indirektno z gradnjo cest, potem večina avtomobilistov ima garaže, koliko dela je zopet tu. Avtomobil je prinesel svetu silno velik promet, ki je zdaj eden glavnih stebrov v trgovini in prometu. "Gospod avtomobil" je torej važen činitelj v našem gospodarstvu. Milijone ljudi v vseh raznih panogah ima kruh radi njegaja, pa tudi precej udobnejše življenje, kakor pa poprej, ko svet še ni imel avtomobila."

Tako je nam naslikal to reč Jure. V Juretovi družbi je vedno kratkočasno, kadar nam kaj španskega ne pove, nam pove pa kaj poučnega.

Zdaj pa še kaj drugega. Naša domača vojna na avtomobilskih frontah gre nenehano naprej. Nezgode in nesreče se množe iz dneva v dan. Kmalu po polnoči v ponedeljek jutro 17. novembra se je dogodila velika nezgoda na cesti šte. 66. malo severno od Bradwoda. V nezgodi sta se smrtno poškodovala dva, ki sta kmalu po nezgodi umrla, tretji se bori s smrtnjo in bo težko, če bo ostal. V enem avtomobilu sta se vozila dva študenta z čicaške univerze, rodom iz Iraka na Bližnjem vzhodu. Bila sta to Dr. Hashim Zubaidi, star 30 let in Elias Joury, star 24 let. Neki Belke je pa vozil drugo karo in menda po napačni strani ceste in avtomobila sta trčila na polno drug v drugega. Dr. Zubaidi in Joury sta bila prepeljana v Težakov pogrebni zavod, odkjer sta bila pozneje prepeljana v Chicago po navodilu iraškega konzula, ki je uredil za njun pogreb. Tako se množe avto nezgode iz dneva v dan.

Naše mesto Joliet bo dobilo prihodnje leto vojašnico. To novico mi je povedal in na isto opozoril prijatelj Jure, še predno sem o njej čital v Herald — News. Zraven je pa pristavil: "Postavili se bomo Jolietčani, ko bomo imeli kasarno v mestu. Stala bo baje blizu \$700.000.00. "Jure se je ob tej novici takoj spomnil vojaških let. Pri sedemnajstem v Celovcu je služil in prvi, da kadar so "marčali," da je pol Celovca za njimi gledalo. Morali so biti fantje in pol! Saj so budo tudi tu tako. Boš videl, ko bodo soldati, bodo dekleta špegajle za njimi, da bodo kar zamaknjene, sem dejal jaz.

Vojašnico bodo gradili blizu Richard in Linden ceste. Vojašnični auditorij bo obsegal sam 1100 kv. čevljev prostora. Sloveči Woodruff Hotel je dobil te dni novo upravno vodstvo. Hotel ima v najemu The Hostetter-Reed Hotel Company. Ta korporacija ima v najemu in tudi lastuje več hotelov po drugih državah. Lastnik Woodruff hotela pa je naš znani rojak Frank J. Gospodarič, predsednik gospodarskega odbora pri KSKJ. In veletrgovec z likerji v našem mestu in v Aurori. Hotel je preknjupil od Mrs. F. W. Woodruff leta 1944. Nahaja se na Scott in Jefferson St. in je eden največjih hotelov v mestu.

Živ v Korejo — mrtev iz Koreje domov. To je žalostna pot za mnoge ameriške vojake, ki se morajo boriti po svetu proti komunizmu. Taka usoda je zadelala tudi slovenskega vojaka Pfc. Richarda Zaleteč, starega 24 l. ki je vsled poškodb, ki jih je dobil v nezgodi traktorja 29. septembra v Koreji, umrl. Pripeljan je bil domov 11. novembra in pokopan iz Težakovega pogrebne zavoda. Njegova mlada soproga s sinčkom biva na 813-Bluff St. Žalujoči vdovi sozaljke, mlademu vojaku pa svetel in časten spomin, ki je položil svoj mlad življenje za domovino!

Smrt je pobrala pred nekaj dnevi tudi Miss Mary C. Pleše, staro 47 let. Pokopana je bila iz cerkve Karmelske Matere Božje na pokopališče sv. Jožefa. Naj počiva v miru!

Poročila sta se 23. novembra v cerkvi sv. Jožefa, ženin William E. Spelich z nevesto Miss Polli An Papež. Oba sta dobro poznana in sta produkt naše naselbine. Bilo srečno in vse dobro!

Pozdrav čitateljem!
Tone s hriba.

Podružnica št. 15 SZZ

Cleveland, O. — Iskrena hvala Marijani Jakopiču, režiserju igre "Učiteljica" in vsem igralcem dramskega društva "Lilije" za tako lepo vprizoritev dne 23. novembra. Dvotrana je bila polna, saj kjer oni igrajo, je vedno lepa udeležba. Dramatskemu klubu želimo velikih uspehov tudi v bodoče.

Posebno hvalo naj prejme Rev. Julius Slapšak za vsestransko pomoč. Iskrena hvala g. Ivanu Zormanu in pevкам "Slovenije" in "Zvona." Njihove pesmi

J. S.:

Karel Mauser

"SIN MRTVEGA" je drugo Mauserjevo delo, ki je izšlo v knjigi, in to komaj nekaj mesecev za "Rotijo." Tudi to delo je izhajalo najprej kot podlistek v "Koroški Kroniki," nato pa izšlo v založbi "Britanske obveščevalne službe v Celovcu" kot samostojna knjiga. (1947, 112 strani). Kdo je napravil sliko za ovojni list, nisem mogel ugotoviti; slika nima umetniške vrednosti.

Povest nosi podnaslov roman, kar je vsekakor malo preveč. V književni teoriji smo se namreč učili, da je roman obsejnejše pripovedno delo v prozi, ki nam ne podaja le zgodbe, marveč podrobno preiskuje razmerje človeka ali družbe do stvarnega ali duhovnega sveta, resničnega ali izmišljenega. Tega bistvenega pa v povesti "Sin mrtvega" ni. Sicer pa pisatelj, sam kolikor vem, ni oznamoval svoje zgodbe kot roman ali kaj drugega, marveč so storili to ljudje pri "Koroški Kroniki," ki so pri tem morda celo računali, da bi s takšnim podnaslovom utegnili pridobiti za knjigo več odjemalcev. Takšne reklame pa Mauserjeva dela prav gotovo ne rabijo.

"Sin mrtvega" je zgodba o krivdi Matija Klevža, mlinarja v Globei (parkrat v Grapli!), ki je po čudnem naključju v vojski nem časa ustrelil Jerneja Premca. Krivda leži kot težek kamen vse življenje na njem, posebno noči so strašne. V zadoščanje zanjo vzame sina rajnkega za svojega.

Zgodbe pisatelj ni razvil, kakor bi to veljalo v pravem romanu in kakor si je tudi zamislil. Krivda za to je na takratnem uredniku KK, ki je pritiskal na pisatelja, naj bo kar se da kratek.

Medtem, ko imajo vse druge Mauserjeve povesti večalimanj zgodovinsko ozadje, to za "Sina mrtvega" ne velja. Vsa zgodba je od začetka do konca sad njegove pisateljske domišljije. Značilno pa je, da jo je kljub temu postavil v docela resničen krajevni okvir. Podbrezji sicer ni precej posebej ne omenja, toda iz navajanja drugih krajev iz njihove okolice pa vendarle lahko sodimo, da so središče vsega dogajanja. Na tem prostoru in delno na Koroškem je Mauser do sledil še najbolj doma.

"PREKLETA KRI" je naslednje Mauserjevo delo, ki je izšlo takoj nato v knjigi. (Celovec, januarja 1948, 150 strani). Tudi "Prekleta kri" je izhajala najprej kot podlistek v KK, v knjižni izdaji pa ne najdemo več kot založnične "Britanske obveščevalne službe v Celovcu," marveč kratko "Izdala in založila: "Ko-

so bile lepe in so segale do srca. Naj Vam Bog povrne in nakloni, da bi Njemu v čast in ljudem v veselje prepevale še dolgo vrsto let. Hvala vsem, ki so nam pri tej prireditvi kakorkoli že pomagali. Rada bi se vsakemu posebej zahvalila, pa je radi pomankanja prostora nemogoče.

Hvala dobremu listu "Ameriški domovini" za vso naklonjenost, ki nam jo je nudil.

Obenem vabimo vse članice na letno sejo, ki se bo vršila dne 10. decembra 1952 ob 8. uri zvečer v navadnih prostorih. Na tej seji bomo izvolile nov odbor za leto 1953. Dolžnost vseh članic je, da se te seje udeležijo. Le tako lahko kaj dobrega ukrenemo za našo podružnico in za celo organizacijo.

Na tej seji bomo izmenjavale božična darila. Če hočete, prinesite kakšno majhno darilce s seboj. S tem se bomo spominjale svojih otroških let.

Nato malo zabave in zaključek zadnje seje v letu 1952.

Za Podružnico št. 15. Slov. ženske zveze

Anna Jakič, predsednica.

so tako spretnostjo popisal pisatelj v tej svoji povesti. Seveda Zabrezje v povesti ni drugega kot nekoliko zasukano ime za Podbrezje.

V "Prekleti krvi" je Mauser med drugim obdelal dve strani naših kmečkih ljudi v nedavni preteklosti. Na eni strani tisto njihovo divjo samogoltnost, ko bi si radi nagrabili še in še premoženja, ko jim ni nikoli zadosti, po drugi pa drugo njihovo nesrečno lastnost, ki je s prvo v najbližji zlahti, to je tisto, kako hočejo na vsak način, da njihov sin poroči samo to in to in nobene druge, odnosno hči samo tega in tega in se zlepa ne dajo omehčati.

Pa še nekaj naj omenim. Mauser je doslej že na več krajih v svojih povestih podal sijajne opise naše gorenjske kmečke ohceti in pa fantovskega vasovanja. Tako pa kakor mu je tukaj to uspelo, pa nikjer drugod doslej. Narodopisec mora ob tem naravnost uživati.

Tudi to povest je ob knjižni izdaji urednik KK oznamoval kot roman, dasi tudi zanjo velja to, kar je zapisano zgoraj za "Sina mrtvega."

Ameriška in evropska označba mer

Pri čevljih je razlika v označbi mere za približnih 82½ do 33 točk, ki jih je treba odšteti od evropske mere, bodisi pri moških ali ženskih čevljih. Na primer: če vam sorodnik piše, da potrebuje čevlje št. 39 je to ameriške mere 6½; št. 40 je 7, št. 41 je 8, 42 je 9, 43 je 10, 44 je 11. Ženski čevlji so navadno manjši kot gornje mere. Tako bi na primer št. 38 bila ameriške mere 6, 37 bi bila 5 in 36 pa 4.

Pri ženskih oblekah pa je razlika v označbi mere vedno za 8 točk. Na primer, če vam sorodnik piše, da nosi obleko št. 40, je to ameriške mere 32, št. 42 je ameriške mere 34, 44 je 36, 46 je 38, 48 je 40, 50 je 42 in 52 je 44.

Isto je pri meri za deklice. Evropska št. 38 je ameriška 12, 40 je 14, 42 je 16, 44 je 18, in 46 je 20.

Pri moških oblekah pa začnejo mere v Evropi s št. 42, kar je enako ameriški meri 33, št. 44 je ameriška 34, 46 je 36, 48 je 38, 50 je 39, 52 je 41, 54 je 43 in 56 je 44.

Pri moških srajcah pa je razlika v označbi sledeča: št. 35 pomeni ameriško mero 13½, 36 je 14, 37 je 14½, 38 je 15, 39 je 15½, 40 je 15½, 41 je 16, 42 je 16½, 43 je 17. (Po "Obzoru.")

Sovjetska roka

Britanska armada je odkrila, da je v ozadju upora Mau Mau sovjetsko poslaništvo v Adis Abebi in Absiniji. Sovjeti podpihujejo domačine proti angleški kolonialni oblasti vespovsod in za tvrstno propagando trošijo velike vsote denarja. Nemiri na Srednjem vzhodu, v Afriki in v Južni Ameriki kažejo, da delo sovjetskih agentov ni bilo zastoj.

Letalo bodočnosti bo stekleno

Kaže, da bodo začeli v letalski industriji uporabljati tudi steklo. Letalski strokovnjaki namreč poudarjajo, da hitrost letal čedalje bolj narašča, s tem pa tudi trenje na njihovi površini. Pri nekaterih najnovejših letalih je trenje tako veliko, da so potrebne posebne hladilne naprave, da se letala preveč ne segrejejo.

Prvotno so znanstveniki mislili, da letala ne bodo nikoli dosegla hitrosti zvoka. Trdili so tudi, da je pri takšni hitrosti zračni odpor tako močan, da bi nastala v zraku nekakšna stena, ob kateri bi se letalo razbilo. In nekaj podobnega se je res pripetilo na veliki letalski prireditvi v Farnboroughu v Angliji, kjer se je letalo na reaktivni (jet) pogon v zraku razletelo. V znanstvenih krogih so začeli govoriti tako imenovani zvočni steni. Zdaj, ko so letala hitrost zvoka

ne le dosegla, marveč tudi prekoračila, pa govore o toplotni steni.

Pri veliki hitrosti se letalo tako segreje, da bi se začele posamezne kovine, iz katerih je izdelano, kratko in malo topiti, če bi hitrost še naraščala. Zato so nekateri letalski konstruktorji že začeli delati poskuse z raznimi snovmi, da bi ugotovili, katera bo najprimernejša za letala bodočnosti. Med drugim so prišli tudi na misel, da bi izdelovali letala iz stekla. Seveda ne smemo misliti, da bi bilo letalo narejeno iz navadnega stekla. Gre za posebna steklena vlakna, ki jih medsebojno povežejo s stekleno plastično maso.

Stekleno letalo je tudi pri največji hitrosti kljubovalo vročini, ki nastane zaradi trenja. Strokovnjaki domnevajo, da bi lahko letalo celo dvakrat ali trikrat hitreje od zvoka.

"SLOVENIJA" IZHAJA
DVAKRAT NA MESEČ
KOT PRILOGA
AMERIŠKE DOMOVINE

Številka 20

Leto III.

SLOVENIJA

GLASILO SLOVENSKE KATOLIŠKE SKUPNOSTI

DOPISI ZA
"SLOVENIJO"
NAJ SE POSILJAJO
NA NASLOV:

"SLOVENIJA"
6117 St. Clair Ave.
Cleveland 3, Ohio

KONZORCIJ IN UREDNIŠTVO "SLOVENIJE"
ŽELITA VSEM SODELAVCEM, PRIJATELJEM
IN BRALCEM LISTA BLAGOSLOVLJEN
BOŽIČ IN SREČNO NOVO LETO.

Socialno vprašanje in SLS

Slovenska ljudska stranka je nastala iz ljudstva z namenom, da služi ljudstvu. To ljudstvo pa ni bilo ne industrialec, ne trgovec niti bankir ali meščan, ne veleposestnik ali vaški magnat in gostilničar. Slovensko ljudsko stranko je tvoril mali človek: kmet, delavec in mali obrtnik. Ni zgolj slučaj, da je bil prvi utemeljitelj in ideolog SLS tudi naš največji socialni delavec in socialni ideolog. To je bil dr. Janez Ev. Krek. Prav ta socialna vsebina in socialno delo je bilo tisto, ki je prineslo SLS tako silen razvoj in razmah, kakršnega ni imela, relativno vzeto, nobena druga katoliška stranka v prvih desetletjih tega stoletja v Evropi.

Iz vsake vrstice starega in najnovejšega strankinega programa diha — poleg zahteve po neodvisnosti slovenskega naroda — tudi zahteva po socialni urejenosti slovenske družbe in po socialni pravičnosti. Zahteva in pravica za malega slovenskega človeka, pravica do življenja, pravica do lastne zemlje, pravica do svobode, do dela, pravica do politične in socialne zaščite, do pravičnega plačila za njegovo delo in njegove pridelke.

Pa ni ostalo samo pri zapisanem programu in zapisanih zahtevah. Da se je SLS tako silno razmahnila med slovenskim ljudstvom, se ima zahvaliti ne samo lepemu programu, ampak predvsem živahnemu delu svojih političnih delavcev, ki so program spravili v življenje. Zadržne organizacije, delavska organizacija, obrtniška organizacija, šolstvo, vzorno deželno gospodarstvo, prosvetno delo — vse to izvršeno z veliko podporo idealne slovenske duhovščine je rešilo in dvignilo malega slovenskega človeka, rešilo ga iz rok odurovanja, rešilo mu zemljo in dom, preskrbelo delo in pravično plačilo zanj, dvignilo mu ne samo narodno ampak tudi socialno zavest.

Kljub težkim političnim borbam, ki jih je SLS bila za politične pravice slovenskega naroda, ni nikdar prenehala biti glasnica pravic malega človeka. Pri vsakem postavljanju in izpolnjevanju strankinega programa so političnim zahtevam sledile obširne in moderne zahteve po socialnih reformah. Naj omenim začasni program SLS (stalnega more sprejeti le kongres stranke), ki ga je sprejel izvršni odbor stranke v jeseni leta 1946 v begunstvu v Rimu. V tem začasnem programu je poleg zahteve po slovenski državi tudi obširen odstavek o gospodarsko — socialnih osnovah in zahtevah.

Poudarjena je zlasti zahteva, da naj se gospodarsko in socialno življenje uredi tako, da bodo dani pogoji za splošno blaginjo.

Zahteva se, da bodi zemlja last tistega, ki jo obdeluje. Sploh se v programu urejajo vsa vprašanja kmečkega stanu (kmetov in kmečkih delavcev). Dalje se urejajo vprašanja naše obrti, trgovine in industrije. Posebno je poudarjeno sodelovanje dela s kapitalom, to je — delavca z delodajalcem. To sodelovanje mora biti z zakonom urejeno. To sodelovanje gre v smeri udeležbe delavcev pri upravi, dobičku in lastnini (kapitalu) podjetja. Program zahteva dalje tudi pospeševanje svobodnega združništva in uvedbo splošnega ljudskega zavarovanja.

Za presojo tega, koliko zanimanja in brige posveča danes SLS socialnemu vprašanju, so važne besede, ki jih je zapisal predsednik SLS dr. Miha Krek v letošnji avgustovi številki "Družabne pravde" pod naslovom "Zakaj moramo proučevati socialno vprašanje?"

Naj omenimo nekaj več stavkov iz tega članka. Dr. Krek pravi: "Komunisti so doma sprejeli nov red, ki je nekaj bistveno slabšega, kot pa je bilo ono slabo, kamsmo imeli." "Emigracija, ki hoče pomagati in doprinesiti svoj delež k osvoboditvi in obnovi, mora socialno nesrečo v domovini živahno spremljati, mora svobodni javnosti v svojem okolju dopovedovati, kake socialne krivice se v domovini pod komunistično godo, mora razlagati, koliko in kakšno nesrečo življenja rode in končno dopovedovati resnične razloge in cilje, ki jih zasleduje komunistični režim s svojimi reformami."

"Drugi nič manj važni del naloge pa je skrbno proučevanje in iskanje načina, potov in sredstev, s katerimi bi bilo mogoče socialno zmedo in polomijo urejati in graditi resničen red, v katerem bo človekovo prizadevanje in udeleževanje v dobrem rodilo uspeh, zadovoljnost in složno veselo

Letos obhajamo katoliški Slovenci širom vse zemlje, kamor nas je zanesla vihra naših dni, spomin na prvi kat. shod v Ljubljani, ki se je vršil poleti leta 1892. Praznovati ga ne morejo v stari domovini, ker tam trpijo pod diktaturo. Zato je dolžnost vsaj vseh katoliških Slovencev po vsem svobodnem svetu, da se spomnijo tega važnega dogodka v slovenski zgodovini.

Tudi Liga K. S. A. misli, da je dolžna, da se spomni tega katoliškega shoda ob njegovih šestdesetletnici. Ligini ustanovitelji so črpali osnovne misli za svoj človekoljubni program iz idej tega katoliškega shoda, Ligino vsakdanje delo temelji na načelih tega shoda, večina Liginega članstva in vsi njeni sotrudniki so bili vzgojeni v duhu, ki ga je ustvaril in razširil v širino in globino ta katoliški shod. Zato je Liga smatrala za svojo dolžnost, da vas povabi na to slavnost, da si z njo vred za nekaj trenutkov oživite spomin na tiste čase, ko se je ta shod vršil, in da se za par minut zamislite v velik pomen tega shoda za duhovni preporod in razvoj slovenskega naroda.

Mir je vladal proti koncu preteklega stoletja po slovenskih deželah, nobene vojne nevarnosti ni bilo na obzorju. — Obdelal je spomin na Radeckijevo vojsko, okupacija Bosne in Hercegovine je bil edini vojni dokodek, ki so ga ljudje poznali iz lastnega doživetja.

Ta mir pa se je raztezal tudi na duhovno življenje našega naroda. V javnosti so prevladovala ideje takratnega liberalizma, ki smo se jih Slovenci naučili večinoma pri Nemcih. Voditelji tega liberalizma so pa bili zvitiji ljudje: izrabljali so naš boj proti nasilnemu pomenčevanju našega naroda za utrditev svojega monopola v narodnem vodstvu in javnem življenju na ta način, da so prepirali večino naroda, da nam je narodna sloga v vseh stvareh neobhodno potrebna.

Geslo: narodna sloga v vseh stvareh pa se je kmalu izkazala za pogubno za versko življenje slovenskega naroda. — Pod krinko narodne sloge je liberalno narodno vodstvo hotelo izriniti vpliv katol. Cerkve iz vseh področij javnega delovanja in potisniti Boga iz javnosti v cerkve. Vsa napredna taktika je šla za tem, da zvodeni katoliško življenje v Sloveniji in ga spremeni v kopo verskih običajev, šeg in navad: katoliško življenje naj

sodelovanje vseh stanov in poklicev."

"Pred vsem in na prvem mestu pa moramo misliti, da smo se mi tu sicer dolžni pripravljati, da pa bomo, kadar pride čas, v najboljšem slučaju le dobrotinji svetovalci in pomočniki, graditi pa bo treba iz src in na spoznanjih naroda, ki je doma, z vodilnimi ljudmi iz njegove srede, po njegovi svobodni izbiri."

"Jedro strahovite naloge v prehodni dobi graditve, ki bo prišla po sedanjih dobi rušenja in uničevanja, mislim, da je v tem: namesto masovne materialistične vzgoje in sistema, ki uničuje osebno dostojanstvo in svobodo, postaviti red, ki bo častil, gojil in podpiral osebnost, osebno svobodo. Proti nauku sovraštva in boja med razredi, postaviti pravilo sodelovanja med stanovi. Namesto državi in družbi zasužnježenih proletarcev postaviti človeka z naravno pravico do zasebne lastnine in zasebne pobude, seveda oboje omejeno in obremenjeno z vsemi potrebnimi dolžnostmi in obzirji do družbe."

To so besede predsednika SLS in tako misli danes velika večina somišljenikov SLS, ki so v izseljenstvu in gotovo tudi oni, ki so doma. Poleg osvoboditve in pametne politične ureditve — brez zanesenjaštva in demagogije — bo naša prva naloga uveljaviti dober moderen krščanski gospodarski in socialni red v naši domovini. SLS se te naloge dobro zaveda in se na njo že danes temeljito pripravlja.

Govor g. Ivana Avseneka na spominski proslavi v Clevelandu 16. nov. 1952.

Na pomoč jim je prišla misel o katoliških shodih. Katoličani po Evropi so take shode z uspehom prirejali; posebno je bil posrečen katol. shod avstrijskih katolikov nemškega rodu v l. 1889. Udeležilo se ga je tudi lepo število Slovencev. Iz njihovih vrst je prišel klic, da naj tudi katoliški Slovenci skličejo svoj katoliški shod.

Ideja o potrebi narodnega katoliškega shoda je zaklila jeni l. 1891, ko se je osnoval prav v ta namen poseben pripravljalni odbor. Ta odbor je najprvo razvnel za katoliški shod vse vidne katoličane po vsej Sloveniji, istočasno pa tudi pripravil vse material za program, izdelal spored za shod in pripravil osnutek za resolucije. Skoraj leto dni je bilo potrebno, da se opravi vse to pripravljalo delo.

Končno se je shod vršil zadnje dni v avgustu 1892 v Ljubljani. Na zunaj ta shod ni bil Bog ve kako mogočen. Manifestacijah zborovanj, ki so se vršila drugi in tretji dan, se je udeležilo komaj 1500 ljudi, torej niti ena tisočinka Slovencev. Zunanji sijaj pa je zato nadomestila kvaliteta njegovih udeležencev: med udeleženci je bilo prav vse, kar je v slovenskem katoliškem svetu kaj pomenilo, ne samo takrat, ampak tudi pozneje. Med njimi je bil poznejši kardinal Missija, poznejši voditelj SLS dr. Sušteršič, poznejši kanoniki: Kalan, Lesar, Šiška, poznejši državni poslanci kot na primer Žitnik, visoko nad njimi pa se je dvignil poznejši škof dr. Mahnič, ki je bil iniciator, duša in neke vrste duhovni vodja tega shoda.

Čas ne dopušča, da bi podrobno obravnavali, kaj vse je debatiral in sklenil ta shod. — Omejiti se moramo na pripombo, da se je v svojih resolucijah dotaknil prav vseh vprašanj na verskem, narodnem, gospodarskem, socialnem in političnem polju in dal nanje odgovore. Vsi ti odgovori pa so izzveneli v sledečih trditvah: 1. Slovenski katoličani morajo iskati pri reševanju vsakega problema božje pomoči in skušati doumeti, kakšne bi bile Njegove intencije v vsakem konkretnem slučaju. 2. Dolžnost slovenskih katoličanov je, da se brigajo prav za vsako javno in narodno zadevo, tudi najmanjšo; ne priznavajo v tem primeru nikomur nobenega monopola ali privilegija. 3. Slovenski katoličani se morajo na vseh poljih organizirati kot samostojne skupine, morajo uveljaviti v vseh svojih civilnih organizacijah načelo svobodne demokracije, stike z drugimi organizacijami izven njihovega kroga pa ustvarjati in gojiti na temelju popolne ravnopravnosti, medsebojnega spoštovanja in nepristranskega iskanja in ugotavljanja resnice.

Odmev prvega katoliškega shoda je bil velik v vsej slovenski javnosti, neprimerno večji od njegovega sijaja. Njegove resolucije so kmalu postale neke vrste priročnik za vsakega katoliškega Slovenca, ki se je

Ob 60-letnici prvega kat. shoda v Ljubljani

Prvi katoliški shod pa je usmeril tudi politični razvoj slovenskega naroda. Jasnost njegovih načel je nujno vodila do tega, da so se v Sloveniji formirale tri politične struje: katoliška, napredna in socialistična. Ta razvoj se ni vršil gladko, bil je poln neprijetnih dogodkov, ki so izvirali iz naših občečloveških slabosti. Da je v tej politični tekmi prišla katoliška struja na prvo mesto in ga trajno ohranila do danes, tudi to je posledica jasnih misli prvega katoliškega shoda. Ta shod je dejansko obvaroval slovenski narod politične razcepljenosti na male stranke in tako tudi v tej smeri veliko pomenil za naš narod.

Ko se tako spominjamo tistih 1500 udeležencev prvega katoliškega shoda ter s spoštovanjem in hvaležnostjo gledamo na njihovo delo, se pa tudi zavedamo, da njihove ideje niso zastarele in da njihovi ideali veljajo še danes. Današnji dnevi so pač taki, da ne moremo storiti Bog ve kaj prida, da bi jih razvili in širili. Ako pa tega ne zmoremo, pa je naša dolžnost, da jih varujemo in skrbimo zanje, dokler ne pride čas, ko bodo prišla v domovini zopet do veljave. Smo kakor listje na narodnem drevesu: počasi odpadamo, drug za drugim, v grob, za nami pa bo na tem drevesu zopet zazelenelo. Da se pa tudi to novo zelenje na narodnem drevesu od časa do časa zave, kaj je pomenil in še pomeni ta katoliški shod za naš narod, zato je treba praznovati take obletnice. Liga in vsi njeni prijatelji, ki ste se danes zbrali tukaj, vsi smo trdno prepričani, da to zborovanje ni samo zadnje v čast temu katoliškemu shodu, in da mu bodo sledila še mnoga — ako Bog tako hoče — v osvobojeni domovini.

Neverjetno globok vpliv pa je imel katoliški shod tudi na ustvarjanje in na razvoj naše narodne zavesti. Do tega shoda je bila narodna zavest omejena več ali manj na inteligenco, pa še ta se ni mogla zmeraj otresti lokalnih patriotizmov; bili smo le še vse preveč Kranjci, Štajerci, Korošci, Primorci itd. Ta shod pa je prvi pripeljal pod svojo streho vse Slovence, iz vseh krajev in iz vseh stanov; padle so razlike med slovenskimi deželami, padle so razlike med posameznimi stanovi, na shodu so bili vsi samo katoliški Slovenci in nič drugega. Stiki, ki so bili ustvarjeni na tem shodu, so še desetletja delovali v podzavesti vsakega posameznega udeleženca in pomenili tisto zrno, iz katerega so vskliti poznejši katoliški shodi.

Čas ne dopušča, da bi podrobno obravnavali, kaj vse je debatiral in sklenil ta shod. — Omejiti se moramo na pripombo, da se je v svojih resolucijah dotaknil prav vseh vprašanj na verskem, narodnem, gospodarskem, socialnem in političnem polju in dal nanje odgovore. Vsi ti odgovori pa so izzveneli v sledečih trditvah: 1. Slovenski katoličani morajo iskati pri reševanju vsakega problema božje pomoči in skušati doumeti, kakšne bi bile Njegove intencije v vsakem konkretnem slučaju. 2. Dolžnost slovenskih katoličanov je, da se brigajo prav za vsako javno in narodno zadevo, tudi najmanjšo; ne priznavajo v tem primeru nikomur nobenega monopola ali privilegija. 3. Slovenski katoličani se morajo na vseh poljih organizirati kot samostojne skupine, morajo uveljaviti v vseh svojih civilnih organizacijah načelo svobodne demokracije, stike z drugimi organizacijami izven njihovega kroga pa ustvarjati in gojiti na temelju popolne ravnopravnosti, medsebojnega spoštovanja in nepristranskega iskanja in ugotavljanja resnice.

Odmev prvega katoliškega shoda je bil velik v vsej slovenski javnosti, neprimerno večji od njegovega sijaja. Njegove resolucije so kmalu postale neke vrste priročnik za vsakega katoliškega Slovenca, ki se je

Članstvo KPS ni trdno in samozavestno, manjka mu zaupanja v lastno stvar in njen uspeh, poročata kulturna delavca, ki sta nedavno pribežala iz Ljubljane v Italijo.

Poročilo o razmerah v domovini

Članstvo KPS ni trdno in samozavestno, manjka mu zaupanja v lastno stvar in njen uspeh, poročata kulturna delavca, ki sta nedavno pribežala iz Ljubljane v Italijo.

O Jugoslaviji se vedno več govori in piše. Zaradi priprav na tretjo svetovno vojno je z ozirom na svetovni položaj postala ta dežela točka, v katero obračata oči oba nasprotnika. V tem oziru pa Zapad vse preveč nanjo gleda kot na kompleks zemeljske površine; glede ljudskega mnenja v tej deželi pa preveč verjame Titovi propagandi, kajti propaganda tako doma kot tudi zunaj meja Jugoslavije je pač v službi rdečih oblastnikov. Človek, ki pozna dejanski položaj v Jugoslaviji se sprašuje ali zapadni zavezniki vedo, komu dajejo orožje in kakšne koristi lahko pričakujejo od po radiju in tisku tako opevane Titove armade.

Kakšna je notranjost te dežele, v kateri naj bi po Titovih besedah živele srečno ljudstvo, ki je prežeto s socialističnim duhom? Oglejmo si sestav in skušajmo psihološko opredeliti članke elitne organizacije Komunistične partije Jugoslavije. Sicer je nedavno nekdo po ljubljanskem radiju izjavil, da s tudi izven partije pošteni ljudje. Sma-trajo pa za poštenega le tistega, ki je absolutno predan režimu.

Kdo in kaj so torej člani partije?

Tako po vojni so članstvo sestavljali ljudje, ki so se aktivno udeležili komunistične revolucije. Ti so pa dvojne, celo trojne vrste. Voditelji tega pokreta so videli v tej borbi v slučaju zmage svoje kariere, ostali pa so verjeli v "raj na zemlji," zato so mnogi šli v borbo kot navadni idealisti. Po letu 1944 pa so večino partizanske vojske sestavljali mobiliziranci, katerih vse do konca revolucije ni bilo mogoče pripraviti do tega, da bi se zavestno udeleževali pri partizanskih akcijah. S krinko, da pokajo puške za narodno osvoboditev, so si znali partizani pridobiti simpatije skoraj tretjine slovenskega naroda.

Kmalu po vojski pa je tisti del bivših partizanov, ki so bili mobilizirani, obrnil hrbet komunistični oblasti, kakor hitro so spreviedli, da ne stoji več pred ultimatom "Kdor ni z nami, je proti nam." Partija je s tem izgubila mnogo članov. Ko je leta 1949 oblast zredicirala ogromno število uradništva, so pa masovno izstopenali vsi, ki so se partizanskemu pokretu priključili iz koristolovskih namenov.

Sm. R.

Ker pa se je praksa po vojni vedno bolj oddaljevala od teorije, ki so jo bili širili med revolucijo, so izstopili iz partije tudi vsi idealisti.

Hud pretresljaj je dobila partija, tudi od Informburoja, ko je prišla z njim navzkriž. Na zunanje je morda izgledalo, da je jugoslovanski komunizem brez vsake notranje škode vzdržal napad in potem prelom z ruskim Informburojem, pa temu ni tako.

Če se ozremo nazaj v vzgojo jugosl. komunističnega kadra, vidimo, da se je od vsega početka jugosl. komunističnega gibanja pa do zadnjega dne pred prelomom z Rusi govorilo in pisalo "Stalin je naš bog." Titova in Stalinova slika sta bili na vseh stenah nerazdružljivi. Ob prelomu pa je Informburo v marsikaterem jugosl. komunistu postavil Titovo politiko v drugačno luč, pri mnogih pa je nenadno protiruska propaganda občutljivo zmanjšala vero v komunizem. Temelj jugosl. kom. partije so se zamajali. Zapori so se napolnili in UDBA je s svojo sposobnostjo komaj še obvarovala Titov režim. Vrinilo se je med komuniste nezaupanje tako v vrhovih kot med one v najmanjši celici po vseh. Skoraj nemogoče je bilo dognati, kdo je informburojevec in kdo ne. Rusi, ki so od samega početka vzgajali jugoslovanski kader, so se znali pred njim obvarovati. Skoraj vsako najmanjšo skupinico svojih simpatizerjev so povežali z zaledjem. UDBA je naravnost divjala in sumničala na vse strani. Za bivšega ravnatelja šole za umetno obrt v Ljubljani Štupico, ki je vse svoje imetje podaril državi, je na primer bilo dovolj, da je kaznovan dijak, ki so izostajali od predavanja rusčine. Obsodili so ga na tri leta prisilnega dela. Tako si jugoslovanski komunistični voditelji odganjajo strah pred nevidnim toda močnim sovražnikom.

Ker se je članstvo partije sedaj le preveč zrahljalo in skrčilo, so uvedli takozvano "razširitev partije." Računali so na uspehe svoje povojne komunistične in protiruske propagande in upali, da so si med ljudstvom vzgojili morda le nekaj iskrenih pristašev. Res se jim je pridružilo nekaj koristolovcev.

Vsi, katerim je smoter le osebnostna korist, so se prilagodili dejstvu, da je v sedanji Jugoslaviji, ki se boji, da bi se ji spodmaknila tla, vsaj navidezno komunistično prepričanje več vredno kot doktorat v žepu.

Je pa med člani tudi precej ljudi, ki na partijskih sestankih avtomatično kimajo, ko pa izginejo funkcionarjem izpred oči, nastopajo kot odkriti nasprotniki.

Kdo pa so potem tisti, ki to organizacijo drže na nogah? To so ljudje, ki za svoj svetovni nazor in politično prepričanje prejemajo mesečne plače. To so takozvani politični funkcionarji. Poleg teh ima KP le še komaj 5% takozvanih komunističnih fanatikov. Ti ljudje verjamejo in odobravajo vse, kar pride od zgoraj. Človek bi mislil, da so to le preprosti ljudje, katerim je komunizem odvezl vsako misel na poizkus gledati na razmere z lastnimi očmi, pa se najdejo tudi med izobraženimi. Fakultetno izobraženi ravnatelj gimnazije, ki je izmed številnega profesorstva zbora edini član KP, lahko brez zadrege prizna, da so samo v obmejnih krajih pri volitvah pretresali volilne kroglice iz "črne skrinjice" v ono komunističnih kandidatov. Istočasno pa z neomejeno predanostjo Titu goreče govori, da je 90% izid volitev v prid režima pristen izraz ljudske volje. Toda takih ljudi je zelo malo.

Čprav smatrajo komunistično partijo za "cvet komunizma," ne moremo reči, da bi bili vsi člani res zavedni komunisti. Lep dokaz temu je številno izstopa-

Po volitvah

Volitve so minule. Čas jih potiska v preteklost; počasi se bo spomin na nje zgostil na nekaj markantnih ugotovitev, tako različnih kot so različni ljudje, ki še mislijo nanje. Morda bodo med temi ugotovitvami tudi te:

Vsem, ki so še iz Evrope prinesli seboj vero, da je proporcionalni volivni sistem mnogo boljši od večinskega, ki ga imajo v Ameriki, so volitve v Ameriki pokazale, da ima tudi večinski volivni sistem mnogo dobrih strani. Ta volivni sistem potiska v ospredje osebnost kandidatov. Kandidatu ni treba, da se sklicuje na strankarski program; razvija lahko tudi svoje misli o pravnih politikah; to mu je še celo treba narediti, ako hoče dobiti ugled pred volivci in med ostalimi kandidati. Na ta način večinski volivni sistem da priliko vsakemu kandidatu, da se lahko dvigne nad povprečje. Proporcionalni volivni sistem pozna samo stranko, kandidat mora nanjo prisegati tudi v takih zadevah, kjer bi rad imel svoje poglede. Pri večinskem volivnem sistemu tekmujejo med seboj živi ljudje s samostojnimi mislimi, pri proporcionalnem pa tekmujejo med seboj strankarski programi, ki so večkrat tako prepojeni z visoko donečimi ideologijami, da jih večina volivcev niti ne razume ne, ako se zanje sploh kaj briga.

Pri proporcionalnem volivnem sistemu so kandidatje samo volivne atrakcije političnih strank, pri večinskem sistemu so samostojni in neodvisni ljudje. To jim daje možnost, da navežejo čim ožje stike z volivci; to možnost tudi izrabijo do dna, da dosežejo, da se ljudje navadijo nanje. Ako dosežejo ta cilj, se jim ni treba bati za politično karijero; tak položaj jim daje zopet možnost, da v politiki res zastopajo misli, ki jih smatrajo za pravilne, tudi takrat, kadar so take misli neprijetne ali celo v nasprotju z uradno strankino linijo. V ZDA je neverjetno visoko število takih poslancev in senatorjev; zato pa je tukaj politično življenje tako pestro in živahno, ako tudi ne zmeraj hitro pregledno. Za volivce je pa ta pestrost privlačna, istočasno pa tudi najboljša politična šola.

Pri proporcionalnem volivnem sistemu tekmujejo stranke; njihovi zunanji znak so strankarski programi, pomešani z ideologijo. Zelo radi plovejo v oblakih in se oddaljujejo od vsakdanjega življenja. Le v volivnih proglaših se od časa do časa približajo konkretnim narodnim potrebam. Pri večinskem volivnem sistemu pa strankarski programi stopijo v ozadje, saj po navadi obstajajo samo iz tradicionalnih gesel, ki si jih je stranka nabrala tekem svojega udejstvovanja. Kandidatom z njimi ni dosti pomagano. Zato igrajo pri tem sistemu neprimerno večjo vlogo volivni oglašji. V ZDA tvorijo ravno volivni proglašji osrčje, ki se okoli njega vrti vsa strankarska politika v volivni dobi. Kandidatom je v njih podan material za volivne boje, istočasno pa tudi možnost, da zastopajo tudi svoje osebno pogleda, kako bi se mogle posamezne točke volivnega oglasja najprimerneje spremeniti v dejstva. Volivni oglašji morajo torej obravnavati poleg

nje iz te organizacije. Če vzamemo za primer samo celico šole za umetno obrt v Ljubljani in ono sektorja Sodražica okolica, lahko ugotovimo, da je v zadnjih treh letih izstopilo okrog 50% članstva. Seveda so te člane zamenjali drugi, ki so videli v tem osebnostno korist. Tako ima KPJ vedno manj članov, ki bi se lahko ponašali z večletnem članstvom.

(Dalje sledi)

podarka na načelnih točkah zelo veliko problemov iz vsakdanjega življenja, kajti volivce zanimajo bolj dnevne težave in skrbi kot pa abstraktna načela. Proporcionalni sistem goni politiko v abstraktnost, večinski sistem pa v realno življenje.

Večinskemu sistemu se mnogokrat prigovarja, da preveč zamenja mnenje manjšine. Volitve pa, ki smo jih doživeli sedaj v Ameriki, pa povedo ravno nasprotno. Amerikanski narod ima samo dve veliki stranki in obe prideta pri vsakih volitvah do veljave skoraj v popolnem razmerju njune strankarske moči. Seveda ne pri predsedniku ZDA, ker ta more biti samo eden. V kongresu in po posameznih državah pa si obe stranki delita oblast precej točno po razmerju glasov, ki jih dobijo. V eni državi vlada ena stranka, v drugi druga; če pa vzamemo vse države skupaj kot eno celoto, pa vendar vidimo, da večinska stranka more vladati le v redkih slučajih brezobzirno in da so v veliki manjšini tiste države, kjer je ena sama stranka na krmilu cele rodove.

Večinski volivni sistem ustvarja tukaj tudi interesantno razmerje med legislativno in eksekutivno oblastjo; legislativna oblast je v rokah zveznega in lokalnih kongresov, da se tako izzirajo; eksekutivna oblast pa je v rokah predsednika republike in pa guvernerjev. Le redki so slučajji, da more predsednik, ali guvernerji, vladati samo s pomočjo svoje stranke. Pogosto je predsednik, ali guvernerji, pristaš ene stranke, dočim ima v legislativi večino njemu nasprotna stranka. Niso redki tudi slučajji, da večinska stranka ni dosti disciplinirana v legislativi in da ne uboga eksekutive, četudi jo vodi njen pristaš. V takih slučajih mora predsednik, ali guvernerji, iskati rad ali nerad pomoči pri pristaših nasprotnih stranke. To se posebno rado dogaja v Washingtonu.

Končno zmanjšuje in omiljuje večinski sistem politično razklanost. Volivni boji se vršijo bolj med posamezniki kot pa med strankami, kajti te kot take ne tekmujejo med seboj, tekmujejo med seboj samo njihovi pristaši, kandidatje in volivci. Po volitvah ostane sicer še precej — za grenjenosti, toda ta je omejena na kandidatje, izbrane in propale, toda pri volivcih in strankah kot takih pa hitro preide. Porazene stranke ne pripisujejo namreč svojega poraza samo volivnim "mahinacijam" svojih nasprotnikov, ampak tudi napakam, ki so jih naredili tisti kandidatje, ki so jih podpirale.

Nespametno bi bilo trditi, da proporcionalni volivni sistem ne bi mogel ustvariti podobnih razmer. Lahko bi jih, toda to bi bila zanj zelo težka naloga, kajti pri tem sistemu se koncentrija vsa politična moč v rokah vodstev političnih strank, torej samo v rokah nekoliko ljudi. Ti bi morali biti res neke posebne vrste ljudje, da ne bi padli v strankarsko zagrizenost; ta pa je prvi in največji sovražnik svobodne demokracije.

Večinski volivni sistem se torej lahko kar dobro obnese pri velikih narodih. Ali bi se pa obnesel tudi pri malih narodih, to je pa drugo vprašanje. Čim manjši je kak narod, tem večja je zanj nevarnost, da se zagriže v malenkosti in da pozablja na interese celote. Med te malenkosti spada tudi preziranje manjšine in način brezobzirnega uničevanja politične moči. Mali narodi se tudi zelo radi cepijo na mnogo strank, ker tam misli vsak politik, da bo kar sam znal rešiti vse narodne probleme. Zato se ne da trditi kar brez nadaljnega, da bi čisti večinski sistem

dal malim narodom zdrav politični razvoj. Boljša bi bila zanje neka kombinacija obeh sistemov, ki je tehnično mogoča. Mali narodi, posebno v Evropi,

Slovenska ljudska stranka in majniška deklaracija leta 1917

Dne 28. junija 1914 so padli v Sarajevu usodni strelji, ki so končali življenje tedanjemu avstro-ogorskemu prestolonasledniku Francu Ferdinandu in dali povod za prvo svetovno vojno, ki se je mesec dni pozneje vnela. Takoj v početku vojne je izjavil nemški zunanji minister Jagow, da se je vnel odločil boj med slovanstvom in germanstvom. — Kratkovidni avstrijski vladajoči krogi so se tega gesla oprijeli z vso vnemo in se dosledno po njem ravnali. Proglasili so vse slovenske narode v bivši monarhiji deloma za protidržavne, vsaj pa za nezanesljive in v tem smislu uredili avstrijsko notranjo politiko. Pozaprl so mnogo najboljših javnih in kulturnih delavcev, ukinili celo vrsto ustavno zajamčenih političnih pravic, zaprli parlament na Dunaju, ustavili izhajanje mnogih slovenskih in posebej slovenskih listov ni revij, ustavili delo kulturnih ustanov, slovenske polke pa pošiljali na najnevarnejša mesta po frontah.

Slovenski narod, ki je skozi stoletja živel pod habsburškim žezlom, je bil več ali manj vzgojen — kot ena najmanjših narodnih enic v bivši monarhiji — v duhu lojalnosti, vendar nikake klečeplazne vdanosti. Ne samo narodovo izobraženstvo, marveč tudi široke množice preprostega naroda so obračale oči proti jugovzhodu, kjer so živeli in se borili njih krvni bratje Hrvati in Srbi. Zlasti komaj dobri zaključena balkanska vojna je vzbudila med narodom živo zanimanje in izrazite simpatije za junaško osvobodilno borbo južnoslovenskih narodov. Vse te simpatije so bile še v svežem spominu, ko je izbruhnila prva svetovna vojna.

Res so se slovenski polki sprva junaško borili. Ker jih je vojno poveljstvo pošiljalo na nevarna mesta, jim drugega skoraj ni preostalo, da si s svojo priznanim hlabrostjo in spretnostjo rešijo življenje. Ta borbenost se je kazala na laškem soškem bojišču, dočim na galiških frontah proti Rusom ni prišla kaj prida do veljave. Lahe so Slovenci od nekdanj smatrali za svoje neprijatelje in so na Soči branili — ne Avstrijo — marveč svojo rodno zemljo, da ni bila potegnjena v popolno vojno razdejano. Čim bolj se je vojna razvijala, tem bolj so Slovenci na široko uvidevali, da si — razen na Soči — ne kaže boriti za nemške interese. Mnogo se jih je predalo in pozneje vstopilo v vrste dobrovoljcev; drugi so pa z vedno večjim odporom pasivno nosili avstrijsko vojaško sukno ter po proglasitvi majniške deklaracije prenekateri med njimi, zlasti izobraženstvo, aktivno sodelovali pri podtalnih krožkih, ki so pripravljali razkroj avstrijske armade in organizirali slovenske vojaške enote za trenutek, ko bo to potrebno.

Narodovo politično vodstvo je bilo v rokah Slovenske ljudske stranke, ki se je že takoj v početku vojne začela cepiti v dve krili. Eno krilo je vodil tedanji predsednik stranke in kranjski deželni glavar dr. Ivan Šušteršič, drugo pa dr. Janez Ev. Krek. Dočim je bil Šušteršič mnenja, da je bodočnost Slovencev najbolje zagotovljena v okviru monarhije, je dr. J. E. Krek, kot najtreznejši slovenski politični duh, že med balkansko vojno sprevidel,

so se pa oklenili iz teoretičnih razlogov samo proporcionalnega sistema, ki pa njihovega političnemu razvoju ni prinesel kaj prida sreče. Bolje bi bilo zanje, da bi si bili ogledali funkcioniranje tudi večinskega volivnega sistema drugod po svetu, na primer v ZDA. To je nauk iz zadnjih volitev v ZDA za tiste, ki so jih prvič gledali od blizu.

da Avstrija ni zmožna rešiti jugoslovanskega vprašanja in da avstrijsko — nemška zmaga pomeni po vojni ponemčevanje Slovencev in postopno oblikovanje Avstrije kot izrazito nemške države. Čim bolj je zmagoval nemški meč, tem bolj je med Slovenci na široko raslo prepričanje, da zmaga nemško-avstrijskega orožja pomeni za Slovence pogubo. Do tega prepričanja Slovencev ni pritiralo zavezniško zmagovanje, marveč avstrijska politika že v času, ko je bilo zmagovanje na strani Nemčije in Avstrije.

Slovenska ljudska stranka se je spričo tega vprašanja duhovno razcepila že mnogo prej, preden je razcep postal tudi na zunanji viden. Iniciativo in vodstvo osvobodilnega gibanja je prevzel od vsega početka dr. Jan. Ev. Krek kot duševni voditelj SLS, že l. 1915 in 1916 je začel zbirati zaupnike in obravnavati z njimi novo orientacijo. Navezal je tudi tesnejše stike z ostalimi jugoslovanskimi politikami in l. 1916 potoval tudi na Češko, da tam obišče svoje politične prijatelje in se z njimi posvetuje o položaju. Ko si je bil s svojimi ožjimi sodelavci na jasnem, je stopil v stik s predstavniki ostalih slovenskih političnih strank (ki so bile razmeroma šibke) in ugotovil, da je bil tam v razvoju podoban pokret. Tla za akcijo so bila pripravljena. Delalo se je podtalno, nevidno in neslišno po vsej Sloveniji; preko dunajskih dvornih knjižnic (dr. Ivan Prijatelj) so vodili kanali v inozemstvo do emigrantov.

Ko je padel min. predsednik Stuergh in je kmalu za njim umrl stari cesar Franc Jožef, so vsi čutili, da se pripravlja preokret. Politično ozračje v Avstriji je bilo tako nasičeno in napeto, da je bilo treba odpreti ventil s sklicanjem parlamenta. Res je bil parlament sklican za dan 30. maja 1917. Slovenci in ostali južni Slovani v Avstriji so bili na to zasedanje temeljito pripravljani. Na Dunaj so prišli z jasnimi političnimi načrtom in osnovali takoj enoten klub vseh avstrijskih jugoslovanskih poslancev pod predsedstvom dr. Anton Korošca. Poseben odsek tega novega "Jugoslovanskega kluba" je sestavil izjavo, ki jo je predsednik kluba dr. Korošec prebral ob otvoritvi parlamenta in ki je dobila ime "majniška deklaracija." Izjava se glasi:

"Podpisani poslanci, združeni v "Jugoslovanskem klubu," izjavljamo, da zahtevamo na temelju narodnega načela in hrvaškega državnega prava, naj se vsa ozemlja monarhije, v katerih prebivajo Slovenci, Hrvati in Srbi združijo po žezlom habsburško-lotarinške dinastije v samostojno državno telo, ki budi prosto vsakega narodnega gospodarstva tujecev in osnovano na demokraciji. Za uresničitev te zahteve enotnega naroda bomo zastavili vse moči. S tem pridržkom se bodo podpisani udeleževali parlamentarnega dela." (Slede podpisi).

Glede "habsburško-lotarinškega žezla" ugotavlja Fr. Erjavec v svoji knjigi "Slovinci" to-le: "... Več ali manj je bilo takoj od početka jasno vsakemu, da se je morala sprejeti v deklaracijo ta točka, že iz taktičnih razlogov, da se je moglo varovati vsaj kolikor toliko legalno obeležje vsega gibanja, sicer bi bilo zadrženo z brahijalno silo. Da je to res,

Iz zgodovine slovenske krščanske demokracije

Predavanje F. Kremžarja na zborovanju v proslavo 60-letnice 1. kat. kongresa v Ljubljani, ki se je vršilo 24. avg. v Buenos Airesu v Argentini.

(Nadaljevanje)

Rojstvo slovenske krščanske demokracije

Medtem pa je razvoj na Kranjskem šel svojo pot. Po prvem katoliškem shodu je nova katoliška stranka sprejela nov slovenski, kulturni, gospodarski in socialni program, kakršnega je zahteval po Mahničevem prizadevanju na podlagi Leonovih okrožnic I. katoliški shod. Toda šele mlado krščansko socialno delavsko gibanje, ki ga je po I. katoliškem shodu začel dr. Janez Ev. Krek, je katoliško narodno stranko preosnovalo v borbeno narodno in demokratsko politično gibanje, ki je na II. katoliškem shodu (1900) dobila sodooben in udaren program. Po Klunovi smrti je predsednik stranke postal dr. Ivan Šušteršič, ki mu je kot idejni svetovallec stal ob strani dr. Janez Ev. Krek. Ko se je kmalu tej izredni dvojici pridružil še duhoviti dr. Evgen Lampe, je poslej v katoliški narodni stranki slovenski narod imel na čelu razumsko silo in energijo treh največjih političnih moči tedanje dobe. Tudi zvesti Francišek Povše, ki so ga kmetje ljubili kot očeta, je temu gibanju posvetil vse svoje sile. Med vodilnimi možmi tiste dobe je bil tudi nesebični in neugnano delavni dr. Ignacij Žitnik.

Tako je katoliško narodno gibanje namesto slogaštva in praznega narodnjakarstva pod vodstvom teh moči slovenskemu narodu pred važnim zgodovinskim razdobjem dalo novo smer in novih gonilnih idej. Stari narodni program Združene Slovenije je v letih hudih političnih bojev, ki so sledili, časoma sicer zašel v ozadje, ni pa bil pozabljen. Katoliško narodno gibanje je hotelo najprej v narodu samem ustvariti vse potrebne pogoje za njegovo uresničitev. Tega dela so se lotili sistematično.

Za gospodarsko osamosvojitvev ljudstva, zlasti kmeta in delavca, so osnovali zadruge, ki jih je do l. 1911 po vsej Sloveniji bilo že nad 600. Za izobrazbo kmečkega in delavskega ljudstva so skrbeli izobraževalna društva včlanjena v Slovensko krščansko socialnih zvezah, ustanovljenih v vseh slovenskih deželah. L. 1912 je bilo že blizu 500 društev z zveč kot 40.000 člani. Za te člane je bilo v enem samem letu nad 3.000 izobraževalnih in vzgojnih predavanj in tečajev. Za mladino je bila ustanovljena na Kranjskem telovadna organizacija Orel, ki se je kmalu razvila po vsej Sloveniji. S tako vzgojenim in organiziranim ljudstvom je idejno pomljena katoliška narodna stranka začela izvajati svoj program na Kranjskem. V tem njenem zgodovinskem delu ji je stalo na strani izvrstno urejevano in razširjeno časopisje, zlasti dnevnik "Slovenec" in kmečki tednik "Domoljub," ki ga je bil po I. katoliškem shodu ustanovil prelat Andrej Kalan.

Stranka je najprej izvajala demokratiziranje volivnega re-

nam dokazuje dejstvo, da so dosledno odklanjali vsak sporazum in odbijali vse ponudbe vlade in dvoja, ki sta hotela pogosto pridobiti "Jugoslovanski klub" in dr. Korošca, ta edina legalna zastopnika naroda, za popustljivost. Z vso energijo so neizprosno nadaljevali svoj boj, tako, da ga je čula vsa Evropa. . . .

Za danes končamo to sijajno poglavje iz slovenske politične zgodovine z ugotovitvijo, da je ves ta boj započela, organizirala in vodila Slovenska ljudska stranka, ki je potisnila ob strani dr. Ivana Šušteršiča in se uvrstila za dr. Jan. Ev. Krekom in dr. Antonom Korošcem.

Zamanov.

da. Ta njen boj je trajal dolga leta, a se je uspešno končal. V deželni zbor so tudi delavci dobili volivno pravico v takoimenovani splošni kuriji, ki je volila 10 poslancev. Vseh 10 mandatorov je pripadlo SLS, kakor se je l. 1905 preimenovala katoliška narodna stranka. Tako je stranka dobila v deželnem zboru 27 mandatov in s tem večino nad liberalno-napredno skupino in Nemci, ki so dotlej bili zvezani med seboj proti SLS. S to večino je SLS deželi dala docela nov narodni, kulturni in gospodarski obraz.

Silni zagon katoliškega narodnega gibanja na Kranjskem je potegnil za seboj tudi obmejne Slovence. Ne meneč se za svoje slogaške voditelje, so tudi obmejni Slovenci začeli ustanavljati gospodarske zadruge, izobraževalna društva, organizirati mladino. Kmalu je na Goriškem bila ustanovljena tudi politična stranka SLS, na Štajerskem je dr. Korošec ustanovil Kmečko zvezo, ki je pristopila k Vseslovenski ljudski stranki, kot osrednji politični reprezentanci vseh Slovencev. Takisto tudi slovensko politično društvo na Koroškem.

(Dalje prihodnjil)

Pokarani so bili

Vodstvo komunistične partije v ZDA je dobilo ukor iz Kremlja, ker ni uspelo dvigniti dovolj prahu zaradi smrtne obsodbe volunškega para Rosenberg. Kot znano, sta ta dva posredovala Sovjetom skrivnost atomske bombe. Ko je prišla vsa stvar na dan, sta bila kot glavna krivca obsojena na smrt. Vsa svetovna komunistična javnost se je zaradi tega hudo razburila. Komunistične partije po vsem svetu pa so začele obširno akcijo, ki naj bi prisilila ZDA, da ju pomiloste. Sovjeti se jeze na svoje pristaše v Ameriki posebno zato, ker se niso pravočasno pobrigali, da bi Rosenberga in njune sodelavce spravili na varno. Ameriški komunisti pač niso računali, da se bo javno mnenje obrnilo tako ostro in tako naglo proti njim.

Sovjeti postajajo vedno nevarnejši

Iz angleške letalske revije je razvidno, da je Sovjetom uspelo izdelati velik interkontinentalni bombnik, ki je v stanju ponesti atomske bombe iz Sovjetije nad našo državo, pa se nato vrniti na svoje domače oporišče. Letala te vrste imajo šest motorjev na reakcijski pogon (jet). Bajje imajo Sovjeti tudi take bombnike, ki vzamejo s seboj lovce, ki so jih v slučaju sovražnega napada v stanju braniti. Zahod se bo moral v resnici potruditi in pohiteti, če neče zgubiti bitke s komunističnim sovražnikom.

Milan Grol umrl

Milan Grol, voditelj predvojnne Srbske demokracijske stranke, ki je po zlomu Jugoslavije aprila 1941 zapustil domovino in se pridružil begunski vladi v Londonu, pa se februarja 1945 vrnil v domovino in bil podpredsednik v Tito-Šubašičevi vladi, je 3. dec. umrl v starosti 77 let.

Pokojnik se je javno postavil Titu po robu in v svojem listu "Demokracija" ostro napadel komunistična nasilja nad osebno svobodo državljanov. Tito je list zadržal, starega demokracijskega voditelja pa vrgele iz vlade. Ista usoda je doletela tudi I. Šubašiča, Šuteja in ostale, ki so menili, da je s komunisti sodelovanje mogoče.

Dr. Josip Gruđen

Zgodovina slovenskega naroda

Pismena poročila nas postavijo že v dobo, ko so razni gospodje zemljišč se začeli pečati s pridobivanjem rude, ko so rudarji postali že poseben stan, pa so tudi naši domači rudniki začeli prehajati v tuje roke.

Značilen zgled te vrste so železniki. Gotovo je, da so tudi tukaj Slovenci izprva kopalci železnega rudo. "Na štalci," nekem obraščenem hribu nad Češenco, so našli redi gozda ostanke njihovih topilnic in cele uroke težke železne žlindre. Prve plavže boljše vrste in kovačnice pa so postavili Italijani. Iz listin namreč ponašamo, da so se okoli leta 1340. naselili v železnikih laški fužinarji in kovači. Imenujejo se: mojster Jacomo, Jernej Zshab, Muron, Silvester in Jakob Monfidion. Brižinski škofi so jim dali zemljišča, gozdne parcele in jim dovolili, da smejo postaviti svoje plavže. Zato so dobivali od njih vsako četrletje po 6 mark in 40 fenigov. Med tem ko so bile stare topilnice večinoma v hribih in gozdovih, so laški fužinarji postavili svoja "kladva" v dolini ob vodi, in mestu sedanjih Spodnjih in Zgornjih železnikov. Naši ljudje so imenovali novo naselbino "Lahovše," katero ime se je ohranilo do današnjega dne. Laški vpliv na tamošnje železarstvo se pozna tudi iz mnogih krajevnih izrazov, ki so se v železnikih udomacili, na pr. vigenj ali vigenca (ital. igne: ogenj, klovže (chiuso: vodna zatvornica), fužina (fucina: kovačnica), škarjevc (scarco: odtok vodovoda). Tudi imena za razne vrste žebeljev so italijanska: canali, ceseni, dasoldi, duplini itd. — Vendar nahajamo poleg laških mojstrov tudi domače podjetnike. Že v 14. stoletju so omenjeni: Plavec, Nikolaj Dermot, Andrej in Jurij Rumpler, Maks Lukovec; v 16. stoletju: Marko Plavec, Andrej Breclj, Greg. Kisevec. Proti koncu 16. stoletja je Matija Notar na "Farjevem potoku" ustanovil plavž in "slovensko kladvo," ki je pa okoli l. 1642. prenehalo.

Tuji fužinarji so se večinoma bavili le s topljenjem rude in obdelovanjem železa, kovanje in iskanje železne rude so prepustili kmetom iz okolice, ki so jo kopali na svojih zemljiščih in nosili v železnike na prodaj. — Železni izdelki: žebli, železni drogovci, žage so šli navadno po tovorih čez Zalilog in Podbrdo, proti sv. Luciji na Tolminskem, od tu po Soški dolini k sv. Ivanu pri Devinu, deloma so se tudi prodajali škofjeloškimi in našim kranjskim trgovcem.

V gorenji Savski dolini nas vodijo najstarejši sledovi rudnikov v Rovte nad Jesenicami. Med tem ko je bila dolina ob Savi zaradi vednih povodni, močvirij in mrzlega podnebja do 14. stoletja še neobljudena, so vabile k naselitvi solčne planine ob Golič, Kočni in Belšici, ker niso nudile le sočnih pašnikov, ampak tudi bogate zaklade železne rude. Ortenburški podložniki so tu iztrebljali gozde in začeli pridelovati železo. V nasprotju z bohinj-skimi in železniki rudniki, kjer je topljenje rude bilo na nizki stopinji, so tu nastale že v 14. stoletju zidane peči in kladiva. Grof Friderik Ortenburški je dal Rovtarjem za njihove plavže in rudnike posebne privilegije. — Proti koncu srednjega veka so tudi tu Italijani začeli izpodrivati domače podjetnike. Napravili so laške plavže po novem načinu

in se naselili tudi v dolini: na Jesenicah, na Savi in Javorniku. Rudniki so prešli v tuje roke, domačini so se omejili na poljedelstvo in živinorejo. Med rudniškimi posestniki se imenujejo v 16. stoletju: Bucceleni, Locatelli, Morchetti, Cavalari, Perkazin, Kramer, Božič. Rudarji v dolini so bili že leta 1523. tako mnogostevilni, da se je zanje ustanovila posebna župnija na Jesenicah, ki je obsegala tudi Savo, Javornik in Rovte.

Razun Italijanov srečujemo tudi Nemce po gorenjskih rudnikih, Brideski škof Ulrik je dal l. 1403. nekemu Hermanu Eselnu rudnik na beliški planini nad Belo v fevd. Zato mu je moral plačevati od enega plavža 1 marko in 40 akvilejskih vinarjev, od vage pa eno akvilejsko marko na leto. — Na Bohinjski Bistrici je leta 1540. neki Maulner s primkom "konjski tat" postavil fužine in za nje plačeval davščino blejski gosposki. Med bohinjškimi fužinarji se imenujejo v 16. stoletju: Peter Grošar, Franc Kuhel, Jurij Klanc, Ambrož della Grotta, Stefan Kralj, Primož Lavrenčič, Jeronimo Millano, Antonio Panizoll, Matija Zmitek, Julij Bucceleni, Ivan Coronini.

Zelo zanimivo je zasledovati, kako so naši slovenski pradedje dobivali rudo in kakšni so bili njihovi najstarejši plavži (topilnico).

Na Kranjskem najbolj znana železna ruda je bil "bobovec" (rjavi železovec), katere je bilo zlasti mnogo dobiti v obliki bobu podobnih, oglaženih zrn in večjih gomolj. Ker leži včasih na vrhu zemlje, da ga ni treba kopati, zaleto je umevno, zakaj so ga najbolj zasledovali. Ob robovih obširne Jelovice, v Bohinju, železnikih, Kropi in Kamni gorici se je bobovec najpogosteje nahajal in prav tam nahajamo ostanke najstarejših topilnic. — Po hribih nad Jesenicami in Javornikom se je nahajal jeklenec, ki je svetle, rumenkaste barve, ko se izkoplje pa zarjavi, ako leži dolgo časa na zraku. Jeklenec se težje topi kakor bobovec in zahteva tudi umnejšega obdelovanja.

Na brežtevlnih krajih kažejo sledovi, da so morali rudo v začetku približno tako topiti, kakor otroci včasih pečejo krompir. Izkopali so v zemljo okroglo žlebinco, počez položili drv in oglja, nasuli rudo in vse skupaj podkurili. Sapo so vpihavali z ročnim mehonom. Bobovec se je prav lahko topil in železo se je otekalo v globino, kjer se je napravljala vedno večja pogača surovega železa ali grodlja. Ko je bila dovolj velika, ohlajena in očiščena žlindre, zadel jo je kmet na rame in jo nesel na bližnji sejm ali trg na prodaj. Seveda je pri takem topljenju ostajalo v žlindri še polovico železa, kar pričajo še ohranjeni kosi v ljubljanskem deželnem muzeju. Topilnice te vrste niso stale v dolinah, ker mehovi še ni gonila vodna sila, nahajamo jih marveč v gorah sredi gozdov, ki so dajali kmetu-fužinarju potrebno kurivo: oglje in drva. Na strmih gorskih obronkih, ki so bili izpostavljeni vetru, so pa včasih v topilno jamo od strani izkopali vodoraven sapnik ali kanal, da je skoz njega vlekli veter, podpihaval oglje in razvnel ogenj. Sledovi takih peči na veter se nahajajo na Jelovici, v Bohinju in na jese-niških Rovtah.

(Dalje prihodnjic)

1952 DEC. 1952						
Sa	Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa
1	2	3	4	5	6	
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

KOLENDAR

DRUŠTVENIH PRIREDITEV

DECEMBER

- 14. — Dom zapadnih Slovencev na 6818 Denison Ave. priredi božičnico za otroke.
- 14. — Cerkevni pevski zbor "Ili-rija" priredi "Slovenski bo-žič" v cerkvi Marije Vnebo-vzete ob 7:30 zvečer.
- 27. — Društvo Slovan št. 3 SDZ priredi zabavo v dvorani SND na St. Clair Ave.
- 31. — Silvestrov večer v SND na St. Clair Ave.
- 31. — Dom zapadnih Slovencev na 6818 Denison Ave. priredi Silvestrovanje.

JANUAR

- 10. — Društvo Clevelandski Slo-

venci št. 14 SDZ priredi zaba-vo s plesom v SND na St. Clair Ave.

17. — Društvo Glas clev. delav-cev št. 9 SDZ priredi veselico s plesom v SND na St. Clair Ave.

18. — Josephine Petrovic in Ed-dy Kenik, koncert v SND na St. Clair Ave.

24. — Društvo Loška dolina pri-redi ples v SND na St. Clair Ave.

FEBRUAR

- 7. — Društvo "France Prešeren" št. 17 SDZ priredi veselico s plesom v SND na St. Clair Ave.

Domišljavosti tudi med znanstveniki ne manjka

Sokrat, eden najmodrejših mož stare Grčije, je rekel: "Samo to vem, da nič ne vem." S tem je hotel povedati, da je tisto, kar on ve, v primeri s tistim, česar ne ve, tako malo, da se nikakor ne more s tem ponašati.

Skromnost je odlika vsakega pravega učenjaka. Pameten in trezen mož, ki se trudi prodreti v skrivnosti stvarstva, rad prizna, da je vsa naša znanost šele na začetku, da se je pritipala komaj dobro iz rodne hiše — zemlje, vesoljstvo pa ji je še vedno v marsičem uganka. Imamo pa tudi take kot je francoski knji-ževnik Jules Romaine, ki je objavil v reviji "Science et vue" članek, v katerem je trdil, da so znanstveniki že dosegli vsa ve-liko odkritja in da preostane za bodočnost samo, "da jih razče-lijajo ali da se trudijo doseči dru-ga, manj važna odkritja." Sprič-jo članka je revija "Nouvelle litteraire" razpisala med znanst-veniki svetovnega slovesa anke-to s prošnjo, naj odgovore na vprašanje: "Ali so meje znano-sti že dosežene?" Odgovori so bili zanimivi. Nekaj jih priob-čujemo.

Francoz Louis de Broglie, ki se ukvarja z atomsko fiziko, je odgovoril: "Ni dvoma, da je človeštvo na vseh področjih zna-nost, zlasti v fiziki in biologiji, doseglo mnoga pomembna odk-ritja. Ni dvoma, da so v okvi-ru tega človeškega znanja ta odk-ritja postavljena na trdne tem-elj. Nič pa me ne more pre-pričati, da ni še mnogo pomemb-nih resnic, ki jih je treba še odk-riti. Tudi če bo človeštvo dose-glo nova pomembna odkritja (in o tem ne dvomim), se tem-elj znanstvene resnice zaradi

tega ne bodo spremenili."

Angleški biolog L. Huxley je odgovoril: "Strinjam se z mne-njem Julesa Romaina. V mno-gih panogah znanosti ne bo več velikih odkritij, razen v biokemiji in psihologiji. Vsekakor mislim, da bodo znanstveniki v naši dobi, ki je zdaj na višku, več dosegli s povezovanjem odk-ritij iz raznih znanstvenih panog, kakor z uspehi in napred-kom v posameznih znanstvenih strokah."

Ameriški matematik in geofi-zik Walter D. Lambert je odgo-voril: "Morda živimo v dobi, ko je treba pričakovati malo novih pomembnih odkritij, ko se znanst-veniki bolj ukvarjajo s prou-čevanjem praktične uporabe raz-nih znanstvenih resnic. Tega pa ne verjamem. Zgodovina je že čisto dokazala, da to ne drži."

Nemški fizik Max von Lauis pravi: "Kdor je v zadnjih 30 le-tih spremljal razvoj fizike — to verigo nenehnega odkrivanja novega — je lahko nedvomno prepričan, da bodo pomembna vprašanja, ki jih zastavljajo znanstveniki, našla presenetljive odgovore. Vprašanje je sa-mo, kdaj se bo to zgodilo. Vseka-kor je fizika šele na pragu pra-vega razvoja."

Avstralski fizik Marcus Olli-fant meni: "Mnenje, da pozna-mo svet in da ni več mnogo no-kritja, je popolnoma neutemeljeno. To mnenje je bilo že čisto ovrženo. Značilno je, da imamo v dobi, kakršna je naša, ko se nova važ-na odkritja šele oblikujejo, znanst-venike, ki so podlegli "inte-lektualni domišljavosti" in ki trdijo, "da je že vse odkrito" — Resnični pravi raziskovalec ne

bo tega nikoli storil."

Ameriški biokemik James V. Sumner pravi: "Ali so meje znanosti dosežene? Nikakor ne! Svet smo šele začeli spoznavati. Bodoča odkritja bodo po-kazala, da so odkritja naše do-be malenkostna in površna. — Znanstvenik bo v dobi, ki bo na-počila, čez sto tisoč let zaradi nenehne evolucije duhovno ne-primerno sposobnejši od člove-ka naše dobe".

Pridelek krompirja v Zahodni Nemčiji

Po zasebni cenitve je letošnji pridelek krompirja v Zahodni Nemčiji manjši od lanskega, ki je znašal 24.1 milijon ton. Urad-na cenitev še ni objavljena, računajo pa z manjšim pridelkom zaradi neugodnega vremena v juliju, ki je prizadelo zlasti ju-gozahodno področje. Trgovci ce-nijo letošnji pridelek na 20. mi-lijonov, kmetijski strokovnjaki pa na 22 milijonov ton.

The Christmas Spirit

By JANET ROSS
Director of KDKA's Shopping Circle
Monday thru Friday—9:30-9:45 a.m.

Decided on all your gifts yet? It's not too late to make them especially suitable to the recipients, although the more attentive you have been to these people throughout the year, the more appropriate your Christmas gift will be.

What is your fond hope when you give someone a gift? To see their eyes light up with genuine delight when they open the package? Of course that's the ideal we strive for in gift-giving. But sometimes, we detect a false gleam in the eyes—because we have not quite chosen properly.

Analyze each person: if that man is the neat, carefully-groomed type, he won't be excited over a huge woolly plaid shirt. He'd welcome a handsome fine quality broadcloth shirt. The new homemaker who is normally absorbed in her house, might just find that French fryer a little dull! But how excited she'd be over a pleated nylon nightie or slip!

And the children are no different from adults. I remember one Christmas giving my two small nephews very handsome wool pull-over sweaters. They opened the packages just enough to see what was inside and dropped them like the proverbial hot potato to rush on to another package! Now if I give them clothes, I always include some toy they have been wanting.

Once the gifts are selected and you get ready to wrap them, it is a good idea to try to have all your supplies ready. There are stunning papers for all types of gifts—masculine designs for the men's packages, dainty gray papers for women's gifts and jolly motifs for children. Include ribbons, stickers and gift cards to match the papers. Have plenty of cellophane tape to help make all the corners neat and secure.

Then when the exciting looking packages are opened, we hope you'll have the great pleasure and satisfaction of seeing that happy look of genuine appreciation on each person's face!

Prijatelj's Pharmacy

SLOVENSKA LEKARNA
Prescriptions — Vitamins
First Aid Supplies
Vogal St. Clair Ave in E. 68 St.

REVMATIZEM

prehlad, odvišna teža, slab obtok krvi, suhi kožni izpuščaji, to je nekaj boleznij, za katere je priporočana in po odličnih uspehih hvaleljena Černetova zdravilna k o p e l i. Za 1/4 znižane ce-ne. Oglejte si pri

CHERNE HEALTH BATH
6904 St. Clair Ave. EX 1-8265
Cleveland 3, Ohio

Moški dobijo delo

MOLDERS
Livarji z izkušnj v železo livarskem delu. Plača od ure in od kosa in mnogo delovskih koristi.
West Steel Casting Co.
805 E. 70th St.
(severno od St. Clair) (240)

WELDERS
Varilci z izkušnj v železo livarskem delu. Plača od ure in od kosa in mnogo delovskih koristi.
West Steel Casting Co.
805 E. 70th St.
(severno od St. Clair) (240)

Orodjar
Izkušen orodjar dobi dobro in stalno delo pri upeljanem podjetju. Visoka plača, 40 ur na teden.
The Republic Brass Co.
1623 E. 45th Street
severno od Payne Ave. (242)

Turret Lathe
Operate & Setup
Mora biti izkušen
Ugodna incentivna mezda
Plačani prazniki in počitnice
ter druge delovske koristi
Z & W
MACHINE PRODUCTS
5100 St. Clair Ave. (245)

Ženske dobijo delo
Hišno delo
Ženska dobi delo za en dan v tednu, da bi čistila stanovan-je 4 sob, dva v družini. Mora biti natančna. Kličite CE-1-5759. (241)

Ženske ali dekleta
Za pomagati v kuhinji ali "counter" strežnice. Dobra plača. Uniforme in hrana pre-skrbljena. Vprašajte za Mrs. James.
New York Central YMCA
Coffee Shop
615 E. 152nd Street (240)

MALI OGLASI
Harmonika naprodaj
Harmonika, nemške znam-ke, z registrom, dobro ohran-jena po zmerni ceni naprodaj. Pokličite po 3. uri UT 1-2446. —(240)

Iščejo stanovanje
Zakonski par, oba zaposle-na, srednje starosti, brez ot-rok išče 4 ali 5 sob v St. Clair-ski okolici. Kdor ima kaj, naj pokliče po 4. uri HE 1-7547. (242)

Iščejo stanovanje
Zakonski par in hči, 10 let stara, iščejo 4 sobe z najemni-no ne več kot \$30 od E. 62 St. do E. 65 St. Kličite EX 1-1325. (240)

Iščejo stanovanje
Zakonski par brez otrok išče 3 sobno stanovanje s kopalni-co. Kličite GA 1-1504 po 6. uri zvečer. —(241)

ČE HOČETE PRODATI VAŠE POSESTVO
Mi imamo kupce z gotovino. Za hitro postrežbo pokličite JOS. GLOBOKAR
986 E. 74th Street
HE 1-6607

Moški dobijo delo

DRILL PRESS OPERATOR
Multiple in radial izkušnja. Stalno delo na železo livarskem delu. Plača od ure in od kosa in mnogo delovskih koristi.
West Steel Casting Co.
805 E. 70th St.
(severno od St. Clair) (240)

DIE MAKERS
on medium and large dies
TOOL ROOM ENGINE
LATHE OPERATORS
MACHINE REPAIRMEN
DIE REPAIRMEN
Bi tudi radi govorili z MASINISTI

Visoka plača od ure. Cas in pol za nadurno in dvojna mezda ob nedeljah. Dobri delovski pogoji in dodatek za življenske stroške. Ta dela se dobijo pri obeh tovarnah na E. 93 in Wood-land in na 1115 E. 152 St. Oglasite se v Employment Office tovarne št. 1.
MURRAY OHIO MFG. CO.
1115 E. 152 St. (240)

DELAVCI
Za machine tovarno in foundry. Do-bra plača od ure in uravnjanje za življenske stroške in mnogo delovskih koristi.
West Steel Casting Co.
805 E. 70th St.
(severno od St. Clair) (240)

CHIPPERS
Z izkušnj v železo livarskem delu. Stalno delo, plača od ure in od kosa in mnogo delovskih koristi.
West Steel Casting Co.
805 E. 70th St.
(severno od St. Clair) (240)

PRIDRUŽITE SE K TAPCO TEAM
TAPCO
POTREBUJE
TOOLMAKERS
for
JIGS and FIXTURE
TOOL ROOM
ALL TYPES
MACHINE REPAIRMEN
FORGE SHOP
LOADERS and OPERATOR
TRAINERS
TOOL and GAUGE
INSPECTORS
VERTICAL
TURRET LATHES
AUTOMATIC
OPERATORS

Morajo biti pripravljene delati KATERIKOLI šift; visoka pla-ča od ure; idealni delovski po-goji. Prosimo prinesite izkaz državljanstva.

Uradne ure od 8 zj. do 5 pop. dnevno
Ob sobotah in nedeljah:
od 8 zj. do 4 pop.

THOMPSON
PRODUCTS, Inc.
23555 Euclid Ave.
C.T.S. Bus št. 28 (247)

Moški dobi delo
Drill Press in Tapping Ma-chine Operator. Izkušnje ni po-trebna. Dobra plača od ure.
ACIMET VALVE MFG. CO.
1529 E. 49 St. (243)

Delavci za tovarno
Menjajoči šift, 5 dni v ted-nu, plača od ure, uniforma pre-skrbljena. Brezplačna skupna zavarovalnina.

FERRO CORP.
4150 E. 56 St.
(južno od Harvard) (244)

KORISTNA STVAR — Običajna slika s Koreje. Vojaška čelada in sušeče se perilo. Čelada ne varje samo vojakovo glavo pred drobci šrapnelov, granat in pred krogliami, ampak mu služi tudi za umivalnik in pralnik, kadar pride priložnost za tak opravke.

HENRIK SIENKIEWICZ:

Z ognjem in mečem

Minilo je četrť ure, pol ure, on se je še vedno plazil in obenem molil — in se izročal z dušo in telesom nebeškim močem. Mislil je, da je odvisna morda usoda vsega Zbaraža v tem trenutku od tega, če se on preplazi skozi ono odprtino, in molil ni le zase — temveč tudi za one, ki so ta hip na okopu molili zanj.

Na obeh straneh je bilo vse mirno. Človek se ni premaknil, noben konj ni zahropel, noben pes zalajal — in gospod Longinus je prešel, a črneli so pred njim tudi grmi in goščave, za katerimi je bil hrastov gozd, za hrastovim borov prav tja do Touorova, za borom kralj, rešitev in slava in zasluga pred Bogom in ljudmi. Kaj so bile one tri glave v primeri s tem činom, ki je bilo treba imeti zanj nekaj več kakor železno roko?

Gospod Longinus je čutil samo to razliko — a ošabnost se ni polastila njegovega čistega srca — le kakor otroku se mu je lice obliko s solzami hvaležnosti.

Potem se je dvignil in šel dalje. Onstran vozov ni bilo straž ali pa zelo redke, torej se je bilo laže prekrasti. Medtem pa je začel padati večji dež in je šumel po goščah in glušil njegove korake. Gospod Longinus je razpustil svoje dolge noge in korakal kakor velikan, — ako je stopil korak, bi jih moral kdo drugi pet. Vozovi so se vedno bolj oddalje-

vali — in rešitev je bila čim dalje bliže.

Evo, tu so že hrasti! Noč je pod njimi tako črna kakor v podzemlju. Toda to je še bolje. Vstal je lahen veter, hrasti šume lahno, rekel bi, kakor da mrmrajo molitev: "Veliki Bog, dobrotljivi Bog, ohrani tega viteza, saj je sluga Tvoj in verni sin te zemlje, na kateri smo vzrastli mi v Tvojo slavo!"

Ze poldruga milja deli gospoda Longina od poljskega tabora. Pot mu obliva čelo, ker je postalo nekako soparno, kakor bi se pripravljaval vihar, toda on gre in se ne briga za vihar, saj mu prepevajo v srcu angeli. Hrastje postajajo bolj redki. Gotovo bo to prva loka. Hrastje so zašlesteli močneje, kakor bi hoteli reči: "Počakaj, varneje bi ti bilo sredi nas!" Toda vitez ni ma časa in stopa na odprto loko. Le en hrast stoji v sredi, mogočnejši od drugih. Gospod Longinus namerava k temu hrastu.

Zdajci se dvigne, ko je bil velikan kakih deset korakov izpod drevja, kakih dvajset črnih postav, ki se bližajo v volčjih skokih do viteza.

"Kdo si? Kdo si?"

Njihov jezik je nerazumljiv, pokrivala so nekam koničasta — to so Tatarji, to so konjuhi, ki so se skrili tu pred dežjem.

V tem hipu je rdeč blisk razsvetlil loko, hrast, divje postavje Tatarjev in ogromnega šlahčiča. Strašen krik je pretresel zrak in v tem hipu se je vnela borba.

Tatarji so se vrgli na gospoda Longina, kakor volkovi na jelena — ter ga zgrabili z žilavimi rokami, a on se je o-tresel in vsi napastniki so padli z njega, kakor pade dozorelo sadje z drevesa. Potem je strašni zervikaptur zarožljaval v nožnici — in takoj so se raztegnili jeki, kriki, klici na pomoč, švist meča, hropenje pobitih, rezgetanje preplašenih konj, žvenketanje lomljenih tatarskih sabelj. Tiha loka je zavreščala z vsemi divjimi glasovi, ki so le skriti v človeških grlih.

Tatarji so se vrgli enkrat, dvakrat a viteza, on pa se je oprl s pleči ob hrast, spredaj pa se je nadkril z viharjem svojega meča — in strahovito mahal. Trupi so mu začrnili pod nogami — drugi so se umaknili vsled paničnega strahu.

"Div! Div!" so se razlegli divji klici.

A ti klici niso ostali brez odmeva. Ni minilo pol ure in vsa loka je zamrgolela pešcev in jezdecev. Zgrinjali so se Kozaki in Tatarji, s kosami, z drogi, z loki — z gorečimi pla-

menicami. Mrzlična vprašanja so se začela križati in preletavati od ust do ust: "Kaj je? Kaj se je zgodilo?" — "Div!" so odgovarjali konjarji. "Div!" so ponavljale trume. "Lah! Div! Ubij! Ujemi živega! Živega!"

Gospod Longinus je ustrelil dvakrat iz samokresa, a teh strelcov niso mogli več slišati tovariši v poljskem okopu.

Medtem se je približala truma v polkrogu do njega, on pa je stal v temi — orjak, oprt ob drevo, ter čakal z mečem v roki.

Truma se je čimdalje bolj bližala. Naposled je zagrmel glas povelja: "Primi ga!"

Kar je gibalo, je planilo naprej. Kriki so umolkli. Ti, ki se niso mogli preriti, so svetili napadalcem. Človeška veva se je prerivala in prevračala pod drevesom — le jeki so dohajali iz te vreve in dolgo časa ni bilo mogoče ničesar razumeti. Naposled se je krik strahu izvil iz prsi napadalcev. Truma se je hipoma razpršila.

Pod drevesom je ostal gospod Longinus, a pod njegovimi nogami kup trupel, drgetajočih v agoniji.

"Vrvi, vrvi!" je zagrmel neki glas.

Takoj so jezdecji prhnili po vrvi in jih v tem hipu prinesli. Nekoliko krepkih mož je zagrabilo za oba konca dolge vrvi ter poizkusilo privezati gospoda Longina k drevesu.

A gospod Longinus je mahnil z mečem — in drhal je na obeh straneh padala na tla. Z istim uspehom so poizkusili potem Tatarji.

Videč, da prevelika truma dela le napotje, je šlo še enkrat kakih deset najdrznejših Nohajcev, da bi končno orjaka živega ujeli, ali on jih je podrl, kakor divji merjasec dedere režeče pse. Hrast, zrašččen iz dveh mogočnih debel, je oslanjal viteza s srednjo vdolbino — spredaj pa je padel, kdor se je le približal za dolžino meča, ne da bi dal glas ob sebe. Nadčloveška sila gospoda Podbipiete je naraščala, kakor se je zdelo, še z vsakim trenutkom.

Videč to, je razsrjena orda odpodila Kozake — in naokoli so se razlegli divji glasovi:

"Uk Uk! . . ."

Ko pa je gospod Podbipieta zagledal loko in strelce, ki so jih iz tulov izsipali na tla, je spoznal, da se mu bliža smrtna ura, in je začel moliti litanije prečiste Device.

Vse je utihnilo. Trume so zadržavale sapo, čakaje, kaj se zgodi.

Prva strelca je švistnila, ko je gospod Longinus izrekel: "Mati Odrašenikova!" — ter mu je oprasnila sence.

Druga strelca je švistnila, ko je gospod Longinus izgovoril: "Devica prečista!" — in se mu je zapičila v ramo.

Besede litanij so se zmešale lji.

Angeli nebeški so vzeli njegovo dušo in jo čisto kakor bisser položili pre noge "Kraljice angelov."

Potem, že napol z jekom je rekel gospod Longinus: "Kraljica angelov!" — in to so bile njegove zanje besede na zem-

"To ne pomeni nič dobrega za nas," je rekel Zagloba, kazoč na črne trume, valeče se kakor ogromen oblak. "Gotovo se iznova drevijo na naskok, nam pa se tukaj roke nečejo več pregibati v členkih."

"Kako bi bil naskok sedaj o tem času," je rekel mali vitez. "Ne naredi nič drugega, nego vzamejo naš včerajšnji okop in se bodo zopet okopali v novega in streljali od jutra do večera."

"Morda bi bilo dobro, če jih prepodimo s topovi."

(Dalje prihodnjič.)

COPATE! COPATE!

Darilni nasveti

Ta Božič dajte copate ali pa

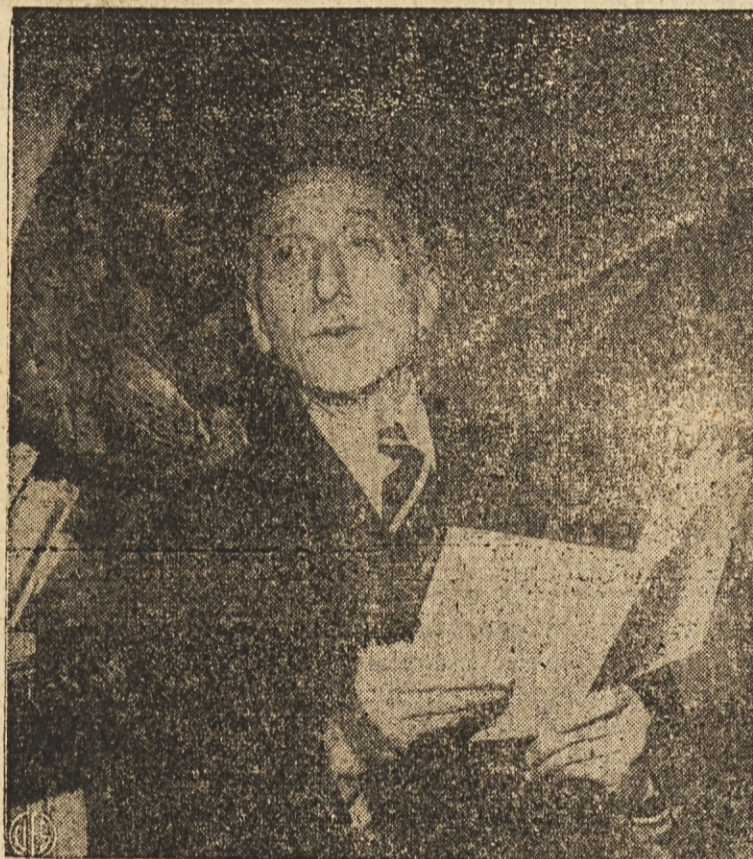
DARILNO IZKAZILO

Pridite zgodaj, dokler je še popolna izbira mer in krojev

Eagle znamke z vsakim nakupom

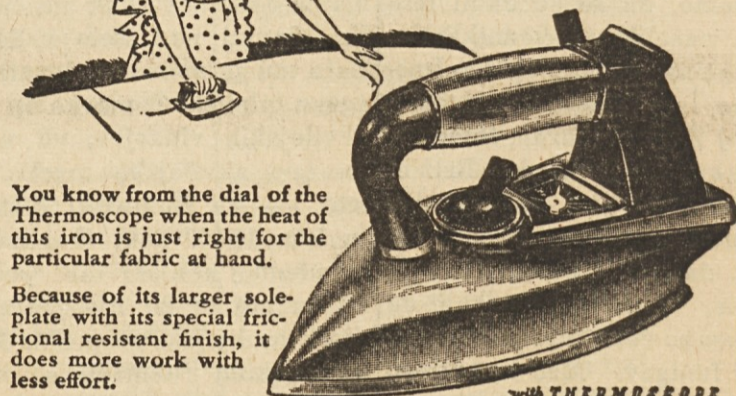
STAN MAJER SHOE STORE

6107 ST. CLAIR AVE.

FRANCOSKI PISATELJ — NOBLOV NAGRAJENEC — Francoski pisatelj Francois Mauriac, ki je dobil letošnjo Noblovo nagrado za literaturo, ob kipu Moliere-a.

Now you can really ENJOY ironing!

You know from the dial of the Thermoscope when the heat of this iron is just right for the particular fabric at hand.

Because of its larger soleplate with its special frictional resistant finish, it does more work with less effort.

American Beauty
adjustable-automatic ELECTRIC IRON

MORDA IMATE 20 ALI VEČ LET STAR AMERICAN BEAUTY LIKALNIK?

Prinesite ga k Norwood Appliance & Furniture! Prvih pet, ki bodo te vrste likalnik oddale, dobe v zameno popolnoma nov model.

HITITE! ZASTONJ!

NORWOOD APPLIANCE & FURNITURE

6202 ST. CLAIR AVE.

JOHN SUSNIK

Baragova Pratika

DVANAJSTI LETNIK

za navadno leto 1953

je zanimiva knjiga za vsakega Slovenca kjer koli. Za vsakega slovenskega človeka ima obilo koristnih nasvetov in obvestil. Poučne članke in spise, zanimive črtice in povesti.

Radi višjih stroškov kot povišane poštnine in radi dražjega tiska stane letos nekaj več kakor lani.

S poštnino stane letos \$1.25

Naročila je poslati v Money order, čeku, ali gotovini na:

BARAGOVA PRATIKA

6519 West 34th Street

Berwyn, Illinois

ŽENINI IN NEVESTE!

Naša slovenska unijska tiskarna vam tiska krasna poročna vabila po jako zmerni ceni. Pridite k nam in si izberite vzorec papirja in črk.

Ameriška Domovina

5117 St. Clair Avenue

HEnderson 1-0628

Ali ste prehlajeni?

Pri nas imamo izborno zdravilo da vam ustavi kašelj in prehlad. Pridite takoj, ko čutite prehlad.

Mandel Drug

15702 WATERLOO RD.

KE 1-0034

DVA
POGREBNA
ZAVODA

za
zanesljivo
izkušeno
sočutno
pogrebno
poslrežbo

po
ceni, ki jo SAMI
izberete
pokličite

A. GRDINA & SONS
FUNERAL DIRECTORS

DRUŠTVENI IMENIK

Več posameznih društev ima v našem listu seznam svojih uradnikov, čas sej in prostor istih. To priobčujemo po enkrat ali večkrat na mesec. Za drugo leto bodo ti društveni oglasi zopet po \$10, kar gotovo ni preveč za 12 ali še več oglasov.

Društvom, ki imajo take oglase v imeniku v našem listu priobčujemo potem še razne druge stvari brezplačno, kot vabila na seje, pobiranje asesmenta in druge take kratke vesti. Torej dobijo društva za borih \$10 na leto mnogo koristnega.

V decembru imajo društva letne seje in jim priporočamo, naj na teh sejah sklenejo dati mesečni oglas v imenik društev za Ameriško Domovino. Vsako društvo zmore to malo vsoto, ki nikakor ni pretirana. Samo tistim društvom, ki bodo imela oglase v tem imeniku, bomo zastonj priobčevali razna kratka naznanila.

NOVICE.. z vsega sveta

NOVICE.. ki jih potrebujete

NOVICE.. ki jih dobite še sveže

NOVICE.. popolnoma nepristranske

NOVICE.. kolikor mogoče originalne

NOVICE.. ki so zanimive

vam vsak dan prinaša v hišo

AMERIŠKA DOMOVINA

Povejte to sosedu, ki še ni naročen nanjo